

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za druge države stane 5-60 K. Posamezna številka po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravnništvo je na pristavi gosp. K. Floriana v »Zvezdi«.

Izhaja vsako soboto
zvečer

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za peti-vesto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Ne skrunimo lepote naše Gorenjske!

I.

Gorenjska stran se odlikuje po nenavadni prirodni lepoti. Ta lepota je mogočno vplivala na našo narodno pesem, pravljico, pa našla tudi krepkega izraza v delih umetnih pesnikov, katerim je tekla zibelka v tem romantičnem bujnolepem svetu. Divna pripovedka o Zlatorogu se je mogla poroditi le v okolici Triglavskega gorovja, katero gigantsko kipi v nebo in katero preveva posebna gorska poezija. In kolikokrat omenja preprosta narodna pesem Gorenjsko in poje o njenih belih cestah in mogočnih gorah.

Pa naši umetni pesniki! Kajetan Huber slavi Bled in njegovo jezero z otokom kot »kinč nebeški«; Prešeren pravi o istem Bledu in njegovi okolici, da je »podoba raja«; dejanje njegove največje pesnitve, »Krsta pri Savici« se doigrava na idiličnem Bledu in v sanjavo mirnem Bohinju. Matija Valjavec Kračmanov navdušeno opeva »Storžičevo deželo« in globokočutni Simon Jenko poveljuje lepo »Sorško polje«.

Res, lep je gorenjski svet in nenavadna poezija ga preveva. In kakršen svet, tak je tudi narod, ki prebiva v njem že dolga stoletja. Pokrajina je vtisnila svoj pečat ljudem, ki se v njej rode, pa ondaj trpe, se vesele in legajo ondukaj v grob. Sirov na prvi pogled je značja Gorenjca in oduren kakor rezki sever, ki tolikokrat tuli po naši gorenjski strani. Trda skorja, dobro zrno! Pod hrupavo zunanostjo se skriva prijazna, dobra, mila notranjost. Vso tisto milino in prijaznost ima v sebi ta notranjost, s katero se ponašajo naši travniki in polja, ko ozelene, s katero se ponašajo pobočja naših gor, ko se osujejo s planinskim cvetjem.

Kraju odgovarja noša ljudstva, odgovarjajo mu njegove hiše, poslopja, zgradbe. Hiše so pri-

lagodne okolici, potrebam in namenu. Le pogled star kmetski dom na Gorenjskem! Tesna, mala okna — dobro varstvo proti hudemu mrazu, kakor tudi vsa zgradba sploh, trdna izvečine lesena. Take zgradbe so cene, saj je lesa v bližini na razpolago, kolikor hočeš, pa močne in gorka okna krasi domače čvetlice: nagerlin, rožmarin, roženkavt, reseda i. t. d. Pa ne samo cvetlice, tudi lepa domača ornamentika krasi ta dom. Omrežje v njih ti kaže podobo srca ali te ali one domače cvetlice, na opažu vidiš zopet srce, ali križ, ali monštranco ali cvetlico. Koristen tak dom, pa tudi prijeten, poln ljudske poezije, ki ne kriči, ki je tem iskrenjša, tem globokejša.

Stare kmečke hiše, naselbine dajejo okolici poseben kolorit, prijetno ozadje. Poderi te domove, pa si podrl in razdril lepoto kraja, odvzel mu njegov značaj.

Slovenec se je zavedal od nekdaj lepote svojega kraja. Pa je prišel tujec, ki je tudi dobro vedel ločiti lepo od nelepega. Ustanovili so na Gorenjskem svoje naselbine briksenski škofje. Kje? Izbrali so si najlepše kraje: Bled, Bohinjsko jezero. Kako so znali lepoto in veličastvo narave uporabiti za svoje verske namene! Na blejskem otočku so postavili cerkev, ob robu bohinjkega jezera so sezidali svetišče sv. Janeza.

Umetnost je znala ceniti in jo prilagoditi krajevnim razmeram duhovščina v srednjem veku. Tipični, značilni so tlorisi gorenjskih cerkvic s predvorom ali prizidkom spredaj pred vhodom (Sv. Janez ob Bohinju, Žirovnica, Studenčice, Crngrob). Sploh vse stare, lepe, skoraj v čistem gotičnem slogu postavljene cerkvice po Gorenjskem imajo take predvorne, v katerih so našli prostora in zavetja ob neugodnem vremenu tisti verniki, ki niso mogli priti v majhno, prenapolnjeno svetišče. Iz tiste dobe imamo tudi mnogo znamenj, ki so velike važnosti v stavbinskem oziru.

Svet za cerkev so izbrali na najlepšem prostoru (Dražgoše, Sv. Janez ob bohinjkega jezeru, Bled, Crngrob i. t. d.). Večina naših cerkev in cerkvic iz stare dobe ima naravnost idilično, romantično lego. V odljudnih krajih so zidali cerkve le tam, ako se je šlo za to, da so se zatrle stare navade, da se je izkoreninilo staro versko bogoslužje, ki se je gojilo po takih samotnih, oddaljenih in hribovitih točkah. V umetniškem oziru prekašata vsa druga svetišča na Gorenjskem farni cerkvi v Kranju in v Radovljici.

V novejši dobi pa je nastopila duhovščina, ki ni imela smisla in razuma za pravo cerkveno umetnost, ki se kaže v stavbarstvu, ornamentiki, kiparstvu, slikarstvu i. t. d. Ti močje so začeli odstranjevati tipične cerkvene stolpe iz stare dobe, prezidavati in dozidavati stare, v lepem enotnem slogu pozidane cerkve, z apnom zabeljevati častiljive slikarije iz nekdanjih vekov.

To oskrunjanje naše Kranjske, zlasti Gorenjske po neukusnih, kraju neprikladnih cerkvenih stavbah se nadaljuje pred našimi očmi. Po potresu je poklical Missia v deželo nemškega arhitekta Jeblingerja. Ta je temeljito pokvaril cerkvi sv. Jakoba v Ljubljani in sv. Vida v Šent Vidu nad Ljubljano in nesrečno sezidal novo cerkev v Črnučah. In božjepotna nova cerkev na Brezjah. Kaka lepa cerkev bi se bila dala zgraditi na idilični breški planoti! Postavili so pa nekako skrupulo raznih slogov, skrupulo na zunan, skrupulo na znotraj.

Brez ukusa se je postopalo pri cerkvenih stavbah, prav tako tudi pri zasebnih zidanjih. Pojdi v Ljubljano in oglej si hiše okrog novega sodnega poslopja. Kje najdeš tu ukus, kje razumevanje lepote? Špisarji in dohtarji so nagromadili ondaj gručo na videz mogočnih, bahatih hiš, v istini so pa brez lepote. A v deželo je prišel secesionizem in špisar in dohtar sta šla za njim.

PODLISTEK.

Variatio delectat: veselimo se izpremembe!

Konec.

Različna redka telesa kakor radij, uran, polonij, aktinij, torij izžarevajo nevidne α , β , γ -žarke takozvane Becquerelove žarke, ki jih je Becquerel, francoski fizik, prvi opazoval leta 1896. Telesa z navedenimi svojstvi je gospa dr. Skodovska, omožena Curie, imenovala radio-aktivna ter je tudi skupno z svojim možem našla prvo radio, katere se odlikuje po močni radio-aktivnosti, — istotako je našla prvo polonij, ki se njej na čast tako imenuje, ker gospa Curie je bila — Poljakinja, lepa in duhovita, neumorno delavna žena, ki je iskala resnico in jo tudi našla. Praznujemo desetletnico njenega raziskovanja. Razložek med α , β , γ -žarki je ta, da se α -žarki jako težko z magnetom odklonijo iz prvotne smeri, dočim se lažje odklonijo β -žarki, γ -žarki pa vztrajajo v prvotni smeri, obenem γ -žarki najlažje prodirajo trdna telesa kakor svinec, aluminij. Katodove žarke proizvajamo v Crookesovi cevi, iz katere je zrak izsesan, s pomočjo indukcijskega aparata, zunaj cevi pa se razširjajo nevidni prodirajoči Röntgenovi žarki. Katodovi žarki obstoje iz elektronov, ki so manjši kakor atomi prvini: eden elektron

je 2000 del vodikovega atoma, ki je najlažji izmed vseh. Vsak atom torej obstoja iz več tisoč elektronov, ki tvorijo deloma notranjo strukturo atoma, deloma pa krožijo okrog strukture, kakor trabanti okrog planetov. Že dolgo je znana hipoteza v kemiji, da so atomi zopet sestavljeni ali iz lažjih atomov, ali pa iz atomov ene in iste prasnove. Omenjam samo francoskega kemika Proust, ki je mislil, da je vodik temeljna prasnova, iz katere so druge sestavljene. Radio-aktivne snovi so dokazale, da se prvine z večjo atomsko težo pretvarjajo v prvine z manjšo, na primer radij z atomsko težo 225 se pretvori v helij z atomsko težo 4, da celo v trivijalni svinec. Angleški fizik Rutherford je prvi pred 10 leti dokazal potom poizkusov ta stavek. Iz jako drage snovi nastane cena. Ali je tudi obratno mogoče? S tem smo zadeli ob stari problem alhemistov: najti skrivnostni »kamen modrih« ali življenski eliksir, s pomočjo katerega bi proizvajali iz manj vrednih kovin zlato, ali pa bi zamogli celo življenje podaljšati. Recimo, da bi se posrečilo rešiti ta problem, vendar bi se ne izplačalo; kajti pomisliti moramo, koliko energije se izgubi, ako se radij izpremeni v svinec, obratno bi se morala ista energija pridati svincu, da bi se pretvoril v radij. Znano je, da izgubi 1 kg radija v eni uri toliko toplotne energije, da bi želel 1 liter ledeno mrzle vode segreti do vrenja. 5 kg

radija bi proizvajalo 1 konjsko silo. Obenem se nam vsiljuje mnenje: pretvarjanje radija je proces, ki ni podvržen temeljnemu principu fizike; da se energija po množini ne izpremeni, ampak samo pretvarja; kajti kljub temu, da se danna izgubi, toliko energije iz radija, vendar ostane njegova teža stalna. Razlagamo si to protislovje na ta način, da se energija izgubiva po odtrganju elektronov in teh je v enem atomu na tisoče, torej se sicer že manjša prvotna teža, vendar tako počasi, da je nemogoče to izgubo konstatirati. Eden miligram radija bi se šele v 50 milijonih letih popolnoma razkrojil na posamezne elektrone. Na vprašanje, kaj je elektrika, nam elektronova teorija sledeče odgovarja: elektrika obstoja iz brezprimerno majhnih negativnih delcev, negativen električen tok je tok elektronov; istotako obstoja najbrž pozitivna elektrika iz majhnih delcev, ki pa so na navadno materijo vezani in imajo velikost atomov. Elektroni kakor tudi delci pozitivne elektrike so v vsaki materiji in nekateri fiziki že smelo trdijo, da navadna materija obstoja samo iz navedenih delcev. Kakšna izprememba v nazorih fizikov — in veselimo se je! Dosti je še nejasnega, vendar vsak hip spravi nekaj novega na dan, veda gre zmagovalno svojo pot. Človek teži za tem, vse pojave, kolikor mogoče si razlagati; kajti nebrojni pojavi ga silijo, svoj spomin ekonomično vporabljati,

Še ene ponesrečene cerkvene stavbe ne smemo pozabiti! To je nova farna cerkev na Bledu. Zanjso so si izbrali moderni, gotični slog. Bolj neprikladna misel jih ni mogla obiti! Na griču stoji starinski blejski grad, pod gričem se mu pa smeje gotična cerkev. Tako postopanje je pest na oko umetnosti. Nova cerkev na Bledu ne odgovarja ljubkosti tega kraja, dasi je samonasebi prav lepa zgradba. Isto velja o raznih vilah na Bledu, zgrajenih v vseh mogočih slogih in neslogih, samo v takem ne, ki bi odgovarjal lepoti kraja in tisto še povečeval.

Tako nam potvarjajo lepo našo Gorenjsko duhovniki in zasebniki. Za pastirjem gre čreda, pa naj jo tudi pelje v prepad. In tako ljudstvo samo skruni prirodne bisere iz nevednosti in pomanjkanja dobrih zgledov!

Gorenjska za časa dr. Franceta Prešerna in dr. Ljudevita Gaja.

Po predavanju dr. Franceta Ilešiča v Narodni čitalnici v Kranju dne 4. marca 1910.

4.

Katere navdušene Ilirce nahajamo v tisti dobi na Gorenjskem?

Prvi je ovsiški župnik Jožef Žemlja. Prebiral je tako vneta Gajeve novine, da je znal vsebino vsake številke na pamet. Po zgledu Prešernovega „Krsta pri Savici“ je zložil Žemlja v stancih 41 kitic obsegajočo povest v pesmi „Sedem sinov“; snov za to pesem je vzel iz povesti v nevezani besedi „Sedem sinov Mikičevih“, katero je priobčila Gajeva „Danica“ l. 1835. Značilna za pesnikovo mišljenje je zlasti prva kitica njegove obsežne pesmi; glasi se:

Ak zgodbo čudno v sladkim tvojim kremlij
prepeval, dragi domorodic, bom,
ki lastna bližni je slovenski zemlji,
naj odpušenja milost zadobim;
v spomin si Horvat, Čeh kot Kranjc jemlji,
de vsih Slovencev edin le je dom;
vse nas je ena kdej rodila mati,
dojila z enim mlekom, Bog ji plati!

Drugi navdušeni Ilir je bil duhovnik Lovro Pintar, doma iz Selc na Gorenjskem. Bil je domači učitelj v Turnovi grofovski rodbini v Radovljici, potem župnik v Breznici in naposled v Preddvoru nad Kranjem. V Radovljici je občeval z mladim Lovrom Tomanom iz Kamne gorice; v Preddvoru je često zahajal na graščino Turn k Urbančičevim, kjer so imeli ljubko hčerko Josipino. Brez dvoma je vplival na Tomana, takisto tudi na mlado Josipino; morda jo je baš on tako navdušil, da je Josipina, pozneje žena Tomanova, prišla za pero in otvorila kolo slovenskih pisateljic.

Da so se Gorenjci zanimali za razmere na Hrvatskem, nam priča tudi dejstvo, da so l. 1848 zbrali lep znesek in ga poslali za vojsko, ki jo je nabiral Jelačić.

Zanimivo je tudi vedeti, da je Stanko Vraz potoval po Gorenjski in nabiral ondi narodnih

pesmi z napevi. Bilo je to leta 1841. Oglasil se je najprej pri dr. Crobathu in Prešernu v Ljubljani, se odpeljal s Crobathom v Kranj in prišel odtod v Naklo, kjer je bil gost gostoljubnega, dobrosrčnega župnika Blaznika. V Naklem se je napotil v gostilno in dajal dekletom in fantom za vino, da so mu peli narodne pesmi; zlasti neki moški, ki je izpočetka stal tih ob strani, mu je zapel množico pesmi, povedal veliko pripovedk, ko mu je bilo vino razvezalo jezik. Obenem z Vrazom je prišel v Naklo tudi ruski profesor Sreznjevskij, ki je tedaj potoval po slovanskem jugu. Sreznjevskega je imel župnik Blaznik za ruskega špijona, kakor nam poroča v svojem dnevniku ta dobrodušni duhovnik.

Dalje časa se je Stanko Vraz mudil na Bledu. Dajal je fantom za vino in ti so mu rade volje prepevali narodne pesmi. Stanka so imeli nekateri blejski fantje za Miha barona Zoisa, ki je tudi večkrat prihajal na Bled, kupoval fantom pijače in ljubkoval z nekim blejskim dekletom. Podobnost med Zoisom in Vrazom je bila pa menda samo ta, da sta imela oba bradi in da sta dajala oba fantom za vino, seveda vsak iz svojega tehtnega vzroka.

Slovenska dekleta in žene so mehkočutnemu Stanku Vrazu tako ugajale, da jim je posvetil lepo pesem v „Djulabijah“ (110—114., III.), v kateri slavi lepoto in kreposti Kranjce:

Krasna je Gorenjska,¹⁾
kad kučom upravlja;
Krasna, u kolievci²⁾
kad čedo uspavlja;

Krasna je kraj vatre³⁾
i kraj kolovrata,
Krasnija i dražja
od srebra i zlata.

Krasna je Gorenjka
na stanu planinskem,
Gorske Vile pjesmom
kad budi slovinskem.

Krasna, kad na polju
ljeti srpom vlada,
Il pojuć kad rani⁴⁾
na vodicu mlada.

Krasna je Gorenjka,
kad se raju kreće,⁴⁾
Krasna, u bjelini
u crkvu kad šeće;⁵⁾

Krasna, kada šuti,⁶⁾
il šapče il zbori:
Ko angėjo u nebu,
ko Vila u gorl.

Čije god, Gorenjke,
oko vas vidilo,
Njemu se deveto
nebo otvorilo:

I ja kad pomislim
na čas tolkih dikā,
Srđce mi uzigra
kano trepetljika.

¹⁾ kolievka — zibelka; ²⁾ vatra — ogenj, ognjišče; ³⁾ rani — zjutraj iti; ⁴⁾ kreće — se suče; ⁵⁾ šeće — gre; ⁶⁾ šuti — molči.

Gospodarski del.

Tedonski sojem v Kranju dne 11. aprila 1910. leta. — Prignalo se je: 116 glav domače goveje živine, — glav bosanske goveje živine, — glav goveje živine hrvaške, 6 domača teleta, — hrvaških telet, 25 domačih prašičev, — hrvaških prašičev, 1 domača ovca, — hrvaških ovac, — koz, — buš in — bosanskih volov. — Pitani vol 100 kg 64—68 K, na polovico 100 kg 58—60 K, za pitanje 100 kg 52—54 K, kumerni 100 kg 36—40 K. Pšenica K 13—, proso K 7-50, rž K 9—, oves K 8—, ajda K 7-50, repno seme, K, fižol ribničan K —, mandalon K — koks —, krompir K 2— za 50 kg, seme dom. detelje K 60— do 62—.

Poučni listek.

Sodišča za mladino.

Pred leti je minister pravosodja dr. Klein predložil državni zbornici načrt o ustanovitvi posebnih sodišč za mladino, po katerih bo sojena mladež do 18. leta. Zadnji čas so se jela pri nas ustanavljati društva za varstvo otrok, pred kratkim je ustanovljeno tako društvo tudi v Trzinu. Pomudimo se danes nekoliko pri teh mladinskih sodiščih.

Zanimivo je, da je ta načrt posnetek ameriških zakonov, ker tam imajo že skoro celo desetletje mladinska sodišča.

Mladinska sodišča so bila ustanovljena v letu 1899 v Ameriki v državi Illinois; danes obstojajo mladinska sodišča v 22 ameriških državah, kar jasno priča o njih prospešnosti. Mladinska sodišča so popolnoma samostalna, vodi jih posamezni sodnik strokovnjak. Pred nje spadajo prestopniki do 18. leta. Sodnik sodi po lastnem razumu in spoznanju in ne po paragrafi. Mladi prestopniki se ne smejo kaznovati z ječami.

Sodniki so izobraženi pravniki, poznavaajoči življenje, in dobri vzgojitelji. Tudi sodnijske forme se ne uporablja. Sodnik je tu vse prej oče, kakor pa strog pravnik. Sodišče se nahaja v posebni hiši, ki niti po ureditvi ne spominja navadnih sodiških poslopij. Vse je tu sodnik sam, ki noče kaznovati, marveč vzgajati.

Ali istočasno se sili na to, da se kaznujejo odrasli, ki so zapeljali deco k prestopku, zato sodnik obsoja brezskrbne starše, brezvestne gostilničarje in druge. Sodnik more obsoditi dete ali v popoljševalnico ali pa jo pusti v rodbini pod nadzorstvom. V popoljševalnico pošlje sodnik otroka, ako izgubi vse zaupanje v otroka, ako izgubi vse zaupanje v očetovsko hišo. V tem slučaju pošlje dete na deželo v kmetijsko kolonijo, kjer je življenje trdo ali zdravo. Otrok tu odloča sam o svoji usodi — s tem kakor se obnaša. S takšno popoljševalnico se utrjuje volja, zvišuje sebespoštovanje, dete se ohrani.

Kjer je le malo upanja v popoljšanje, vrne se otroka rodbini, ali tu sodnik zaukaže, da se pazi na otroka in se ga nadzoruje. Otroku se da varuh, ki je poseben uradnik, ki stalno obiskuje otroka, ter ga popelje vsak teden enkrat k sodniku. To službo vrši navadno kaka gospa (honorirana do 240 K mesečne plače).

Čim vzorneje se otrok obnaša, tem krajši je nadzor, v nasprotnem slučaju mu grozi popoljševalnica.

Roditeljem se gre za to, da se otrok popoljša, ker v popoljševalnici morajo zanj plačevati. Ako so bili sami obsojeni v globo, odpusti se jim ta, ako se otrok popoljša.

Kako dobro so se obnesla ta mladinska sodišča, svedoči številke. Prej je zapadalo novim kaznim 50%, sedaj 10 %, da celo samo 2%.

Imajo pa tudi gospodarsko ceno. Prihrani se denarjev, ki so se prej brezplodno izmetavali za mladinske kaznilnice, ki so bile vse prej na škodo in pogubo, nego da bi bile prinašale popoljšanje.

S tem velikim napredkom vzgoje obvaruje Amerika 90—95 odstotkov mladeži pred propastjo ter se tako iznebi mladinskih prestopnikov.

Gorenjci! Zahtevajte „Gorenjca“ po vseh gostilnah in kavarinah!

kar se na ta način doseže, kolikor mogoče veliko število pojavov z istim naravnim zakonom pojasniti. Dva splošna zakona sta nam znana: 1. zakon o stalnosti materije, 2. zakon o stalnosti energije, ki pa vendar ne zadostujeta za razlago vseh prirodnih prikazni. Te si moramo potem hipotetično ali podmen razlagati, ki pa niso stalne, ampak vsakojakim izpremembam podvržene, kar znači nepopolnost našega znanja. In ravno ta nepopolnost nam dela naravoslovje mikavno, zanimivo in vsakdo je poklican, delati v prosep te vede, prinašati kamenčke k ponosni palači naravoslovja. Veda prinaša našemu duhu vedno večje zadovoljstvo, obenem pa deluje v praktičnem smislu, ker daje povod marsikaterim iznajdbam z namenom: olajšati in osladiti naše življenje, ga varovati nasproti sovražnim silam narave.

V mladem cvetju.

Roman.

Dalje.

VII.

Mali Milanček je ravno odložil svoj abecednik in potegnil Osoléta za roko, da bi skupaj nekoliko poskočila po travniku, ampak kakor je bilo videti, učitelj ni bil nič kaj zadovoljen s tem predlogom in Milanček je moral po svojih igrah sam, dočim je legel Osolè v senco visoke lipe, ki je stala skoro ob poti, na koncu grajskega travnika.

Vroč julijsko solnce je pripekalo, da je bila zemlja kakor posuta s puhtečo žrjavico; vse je venelo ob tej silni vročini in željno čakalo blagodejnega dežja. Ampak prav nič ni kazalo, da bi se vreme izpremenilo: nebo je bilo globoko in čisto od vztočja do zapada, kakor ogromen baldahin nad trudno zemljo.

Osolè je ležal pod košato lipo in gledal na vas, na one tri zidane hiše, najlepše v Zapolju, tam ob okrajni cesti — — —

Počasi so romali mimo njega vsi dogodki, ki jih je doživel v tem trimesečnem bivanju v Zapolju in moral si je priznati, da jih ni bilo malo, a kaj še krije bodočnost — ? ...

Tako v negotovosti živeti dolgo ne bo več mogoče, moral bo prejalislej podleči sili srca, ker ona, s katero je stanoval pod eno streho, je prijadrala skrivnostno zopet v njegovo srce — vsa obdana od razkošnih sanj in da se je postavilo pred njo deset ljubkih Mink s svojim nagajivim pogledom, bi ostala ona še vedno lepša. V početku je pač zatiral ta čut, ker je sodel, da se je Ana vsa predrugačila, da ne računa nič več s srcem, ampak le z umom in premetenostjo, kar se mu je zastudilo in zgabilo. A s časom je uvidel, da se je morda varal, ker vsaj napram njemu je izkušala biti vsa kakor nekdanj, dasi se mu je včasih nekako odtegovala, a tudi temu je zadnji čas, posebno po izletu na Kršne

iskal vzroka le v sramežljivi plahosti ... Da bi ji povedal, kar je sklenil povedati ji že pred osmimi leti, pa se je skoraj bal, ker slutnja, da vsa ta njena udanost le uljudnost pod krinko — je siknila često v srcu kakor strupena kačica: „Nikar!“ Ker kakor je bil Osolè po svojih poštenih nazorih prepričan, da ga Ana pred osmimi leti, ko mu je šepnila ob razstanku, da ji je bil več kakor prijatelj — ni ljubila, ampak le igrala grdo komedijo, tako je dvomil tudi, da bi ji sedaj, ko je njeno srce že morda udano vse drugačnemu razkošju kakor pa ljubezni iz ljubezni in nagona samega brez predsodkov in uvaževanj — mogel obuditi v njej to sveto čuvstvo. Dvomil je, a obupal ni, ker ako je premišljeval natančneje, si je moral priznati, da je Ana napram njemu vsa drugačna, kakor bi mu bila kaka druga v teh okoliščinah in razmerah, saj mu je brala vsako željo že iz oči in ni imela moči, da bi mu odgovorila osorno, ako jo je kaj indirektno zbadal s postarnim Tonetom. In često se je zazdelo Osolétu, ko je sedela tako poleg njega in ga prosila samo s pogledi, da bi mu udana in brez ugovora sledila bogve kam ... A potem se je dvignil v duši zopet dvom, ki mu je porodil drugo sliko — Minko.

Dalje prih.

Ne zabite Ciril - Metodove družbe!

Naša sveta dolžnost je, da skrbimo za svoje zdravje.

Dolje.

In sedaj prehajamo k tretjemu krivemu nauku, ki izkuša danes zmešati mladino. V istini zveni prav zapeljivo pesem o »prosti ljubezni«, o zvezi dveh človekov, ki se, nave popolnoma neodvisna in tudi gospodarsko do cela drug od drugega neodvisna edinole s srčnim nagnenjem držita skupaj in ki boata svojo združitev takoj razdrla, kakor hitro bo ugañil sveti ogenj ljubezni med njima! Ta pesem zveni tako visoko in plemenito! Pa varujete zdravnika. Celo v tej resni in pošteno misljeni obliki so ta pesem goljufive, pogubne sanje. V ustih nizkih sanjačev pa je velika beseda zopet samo laž in hinavščina, namenjena, da obesi čez lastno nizkotnost fin plašček.

Visoki cilj telesne združitve moža in žene je sad! Mladi človeški zarod, ki naj naprej poganja in uspeva, ki naj se topi in naj se veseli v trpkosladkem življenju kakor mi; z vedno pomlajeno močjo vedno na novo preroben!

Te zveze proste ljubezni pa nosijo že vnaprej znak nerodovitnosti na čelu. Kajti vestne ljudi bo držala skupaj dolžnost izreje otrok, tudi ako je pijanost ljubezni že zdavnaj minila in — in to je mnogo važnejše!

Ves lepi mačrt se mora, ako pridejo otroci, izjaloviti vsled tega, ker prevelika večina mater ni fizično zmožna, da bi prenašala poleg bremena materinstva in vzgoje otrok tudi še breme samostojnega zasluga. Saj je vendar za ženo omikanih stanov v današnjih časih le prepogosto materinstvo samo nekaj takega, kar presega njene moči. Na zdrav in krepak narod bi mogli potem še veliko manj računati.

V ušesih zdravnika, ki se ne sme izgubiti v oblakih sanjarstva, ampak mora predvsem vztrajati na trdnih tleh resničnosti, je torej vse govoričenje o prostituciji žene v zakonu in o potrebi njene emancipacije iz seksualne sužnjosti v zakonu v svrhu povzdige spolne pravosti, prav tako pretirano klepetanje kakor sentimentalno sanjarjenje histeričnih žensk o svetosti ljubezenske opojnosti. Ako bi vas imela kdaj nadvladati, tovariši, ta vrsta feminizma, potem vam priporočamo kot izvrstno zdravilo, ki bo spravilo zopet vaš žolodec v red, krepko delo Schopenhauerjevo: »Metafizika spolne ljubezni«. Kakor malo upošteva to delo neizcrpno kulturno vrednost pristnega ženskega bitja, je vendar užitna hrana za možke.

Kar se pa tiče namišljene prostitucije one žene, ki išče v zakonu zase in za svoj zarod varstva in hrane pri možu, tako ravna ona iz naravnostjšega in najupravičenjšega nagona, ker je narava sama na oba spola razdelila dolžnosti pri spočetju in pri izreji zaroda. Ne oplemeniti se spolno življenje s tem, da povzdignemo njegovo ravnanje v orgije — inako bi tudi bile samo orgije čuvstva! — ampak s tem, da postavimo živalski nagon v službo višje človeške osebnosti, v službo socializiranja našega najnotrajnejšega bistva in spočetja zdravega, vrlega in plemenitega rodu. Tak visok skupen namen edino oprosti moža in ženo vse nizkosti. Kjer sta si zakonska tovariša pri delu za oplemenitenje človeštva v sebi in v svojih otrocih, odpade popolnoma vprašanje, kdo izmed njiju daje in kdo jemlje. Oba sta vendar samo oskrbnika zaklada, ki je last višjega gospoda!

Popolni razvoj pravih žen, teh najplemenitejših cvetov na drevesu človeštva, more le uspeti, ako jih mi možje kot hčere in sestre, kot žene in matere zvesto gojimo in zanje skrbimo. Ako rabite žensko samo kot orodje vaše razuzdanosti, jo neozdravno ranite do dna srca ali pa jo pahnete navzdol, morda v najglobljo propalost. Varujte se torej tudi pred takimi imenovanji »razmerjem«. Začetek se zdi krasen in poetičen, toda konec je ostuden in nizkoten!

Dolje prih.

Dopisi.

Tržiške novice.

Veselica „Sokolova“. In zopet se je napolnila prostrana dvorana našega „Sokola“. Takrat je posegel naš „Sokol“ že malo dalje; priredil je poleg igre tudi ples, pri katerem je sviral oktet slov. filharmonije v Ljubljani. Začetek je bil ob sedmih zvečer napovedan, a ker je bilo lepo vreme, napolnila se je dvorana šele okoli pol osme ure. Igrala se je dvodejanka „Išče se odgojnik“, ki je uspela, če se vpoštevata razne neprimlike, s katerimi se je bilo boriti pred uprizoritvijo, jako dobro? Vse vloge so bile v dobrih rokah, kajti, dasiravno je igra težka, vendar so vsi igralci pogodili misel pisateljevo, in igra se je razmotavala gladko, enakomerno. Pohvalno omeniti bi bila igra Valentine, ki je s pristrčno naivnostjo rešila svojo nalogo in pa igra Estele, ki je pri vsej kratkosti vloge vendarle podala lepo sliko mlade, malo lahkomisljive, a zveste žene. Pozdraviti smo imeli tudi priliko par novih mladih moči na našem odru. Nastopali so sigurno, samozavestno in prepričani smo, da si je v njih naš Sokol pridobil marljive in dobre gledalke moči. Igra je bila naštudirana dobro, vendar pa bi želeli, da bi se v bodoče, kadar se priredi take vrste veselica, izbirale krajše igre. Mlada kri je že taka,

da rajše sama „igra“, kakor pa gleda. Pa brez zamere! — Po igri se je pa šele razvilo pravo življenje. Ko da bi pogledal v kaleidoskop, tako je migljalo vse in v vseh barvah po dvorani. Hitro mize notri, stole naokoli — in v par trenutkih se je že naslajal mladi svet v naročju Terpsihore. Vedno živahnejše; vse smelejše so se sukali pari in nekatere zapoznele je pozdravilo milo jutro. A nekaj moramo omeniti posebej kar dosedaj še ni bilo na nobeni veselici: guljaž. Da, guljaž, ali ne mislite, da nagađen — rekel bi priprosti guljaž — ne, guljaž, čegar vonj bi predramil samega kralja Matjaža, ki spi že toliko stoletij, in katerega bi si privoščil sam sveti Peter, če bi še hodil po svetu. To je specialiteta specialitet! Gospod urednik, pridite in poizkusite, pa se vam ne bo nič mudilo iz Tržiča! Eden edin glas gre po Tržiču, da je bil guljaž izvrsten, in da je imel samo eno napako, — da ga je bilo premalo. Hvala našemu kuharju! — Veselica je uspela v vsakem oziru, tako v gmotnem, kakor v moralnem, saj ta zadnji še daleč presega prvega. Bilo je na veselici vse, kar čuti s Sokolom, brez najmanjšega nesoglasja, kakor ena sama velika družina. Odboru je na tej prireditvi samo častitati, mi pa bi želeli, da bi Sokol v čim najkrajšem času zopet priredil kaj enakega. Le naprej za solncem! Na zdar!

Prvi poraz naših Nemcev. Predpretečeno nedeljo so bile volitve v okrajno bolniško blagajno. To je sicer samonasebi malenkostno, no, za nas, ki zasledujemo težke boje tržiških Slovencev za svoj obstanek, vendar tolikega pomena, da zabeležimo to volitev, zlasti ker je bila okrajna bolniška blagajna do letos nemška domena. Nikdar nikomur ni prišlo niti na um, da bi se samo upal takniti v odbor — letos pa je izpolnila iz nemških rok. Volitve so bile razglašene, a vladalo je isto mrtvilo, kakor druga leta. Sele v soboto popoldne so delavci sami začeli malo mešati, no, v nedeljo pa je bila sijajna zmaga na vsej črti. Oče Mally, pruski Goeken in drugi, ki so bili vajeni, da so druga leta bili izvoljeni soglasno, dobili so letos po en glas. Žalostno je kimal naš Julče opoldne proti domu, jezno je pušil Mally cigareto na cigareto, zastoj se je pridružil Jurij Bathelt — vse ni pomagalo nič — pripoveduje se, da so imeli vsi trije jako slab tek pri obedu. No, čudno pa tudi ni, saj jim je pretresel strah pred bodočnostjo vse kosti, in končno obležal v žolodcu, kjer bo počakal do jeseni, ko jim bo zapel mrtvaški zvonček tudi pri občinskih volitvah. Tako je! Na svidenje!

Naši zdravniki. Tržič, ki je tako srečen, da je veleindustrijalno mesto, ima tudi pri zdravnikih precejšnjo srečo, za katero bi ga lahko zavideli vsi drugi kraji. Osrečujeta nas, ali pa onesrečujeta, dva zdravnika, ki sta menda za trdno sklenila, da održeta stari narodni pregovor: brez zdravnika ne umrje nihče. Silita namreč ljudi, da morajo mreti brez zdravnikov. Vidim Vas, gospod urednik, da neverjetno majete glavo, zato naj po hitim, da Vam dokažem resničnost svojih trditev. Najprej generalije obeh obsojencev. Eden Vam in nam dobroznani in slaboglasni pič se zove dr. Mano Jagodiz, doma iz lepe Radovljice na Gorenjskem, drugi pa dr. Otto Hawlina, za katerega pa nihče ne ve, odkod ga je prinesel veter. Prvi je okrožni zdravnik, drugi pa blagajniški zdravnik. Prvi bi lahko zdravil, pa noče, drugi bi pa rad, pa ne more, ker ga ni nikoli v Tržiču. S tem, mislim, sem zadostno pojasnil vso situacijo, sedaj pa k obtožbi sami. Na Velikonoč ponoči je pozlilo nekemu strojarskemu pomočniku Kunaverju. Napadli so ga hudi krči v žolodcu. Mati njegova hiti vsa preplašena k edinemu zdravniku Jagodizu. Še nekaj! Kunaver je bil član okrajne bolniške blagajne, in moral bi ga pravzaprav zdraviti Hawlina. Hawlina pa je odšel na počitnice in naprosil za svojega namestnika Jagodiza. Takoj tu opozarjamo blagajno, da je to protipostavno. Če blagajniški zdravnik odide, skrbeti mora za zanesljivega namestnika, Jagodiz pa sploh ni namestnik, še manj pa zanesljiv. Dobro! Fantova mati pride torej klicat Jagodiza ob štirih zjutraj. Zdravniku pa, ki je po našem mnenju vendar zato tu, da pomaga bednemu človeštvu, se ni niti ljubilo vstati. Uboga žena je odšla brez pomoči k svojemu bolnemu sinu, ki se je zvičal v groznih bolečinah. Ob petih se napoti obupana mati zopet k zdravniku. Po preteku pol ure je prišel in ji napisal recept, kar tako na njene zmešane besede, k bolniku samemu pa ni hotel iti. Razume se, da zdravila niso pomagala nič in mati Kunaverja ga je šla klicat po šesti uri zopet. A zopet zastoj. Sele ob pol-osmih je prikrevsal k zadnjemu vzdihu, ki ga je napravil Kunaver na tem svetu. Vprašamo, ali ni to brezvestnost? Kje pa je tisto državno pravičništvo, ki napiše obtožnice za eno klopoto po cele pole, takihle vnebovpijočih zločinov pa ne vidi? In kaj je bilo Kunaverju? Vsi sodijo, da se mu je blato zasušilo, in to naj bi bilo pri vseh takih bolnikih vzrok smrti? Sicer pa ta slučaj ni osamljen. Takoj drugo nedeljo so bili zopet trije težki slučaji. Ljudje so jokaje iskali po Tržiču zdravnika, ta pa se je pri rujnem vincu dobro zabaval v P. O srečen Tržič, še v nebo boš moral brez zdravniške pomoči! Poklicane faktorje prosimo, da se zavzemo za nas, slavni deželni odbor pa

iskreno prosimo, da nas čimprej reši te zdravniške mizerije.

Iz loške okolice.

Mlečna pravda, katera se je vršila prejšnji teden pri sodišču v Škofji Loki, se je iztekla dobro za kmete. Oproščeni so bili vsi kmetje, katerih je bilo nad 200 ovadenih po nekih uradnikih iz Gradca, češ, da so pošiljali v loško mlekarne nesmažno in vodeno mleko. Kot izvedenec je bil poklican cesarski svetnik in ravnatelj kmetijske družbe Gustav Pirc, ki je dokazal, da kmetje pri sedanjih gospodarskih razmerah ne morejo dati v mlekarne boljšega mleka in da je v tem oziru ravno dolžnost mlekarne, da mleko pripravi za konsum. Tako je prav, da je vendar enkrat pravica na kmetovi strani.

Novo cesto, za katero že dolgo moledujemo in ki bo šla po bližnjici na kolodvor, so pričeli meriti te dni. Splošna želja je, da bi se isto pričelo res v kratkem graditi.

V daljno Ameriko se je te dni zopet odpeljal osem oseb iz tukajšnje okolice. Pravijo, da je sedaj tam bolje, zato sili vse tja. Čudno se nam zdi, zakaj se vsakemu dovoli iti čez lužo, ker na drugi strani prepevdujejo selitev.

Šest mesecev zapora je dobil 18letni France Štiglic pri deželnem sodišču v Ljubljani, doma iz Pušala pri Škofji Loki, ker je pred pustom v neki gostilni par gostov z bajonetom osuval. Ga bo že pamet srečala!

Novice iz selške doline.

V Selcih je neki maziljen »Orel«, po imenu Janez, dobil srčno bolezen ter išče zdravlila pri Kalanovi Urski, na katero ima baje največ zaupanja. Gospodu Tomažu pa menda vse to nič ne ugaja in ima morda strah, da bi ne bilo potreba enkrat iti za hotra. Toraj, gospod Tomaž, le pozor, ker sam škof je že večkrat pridigoval: »Slama in ogenj«, »ogelj in slama«. O tej zadevi bomo že še nekaj več v kratkem izpregovorili, ako bode želel »Domoljubov« dopisovalec iz naše doline. Ta dični Janez je pa tudi fizično napredoval in ni izključeno, da ga bode sam Šimena proglasil za atleta.

V Železnikih so občinske volitve pred durmi in gospod fajmošter so že začeli groziti s peklom in vragom. Veliko nas je mnenja, ako pride na dan občinskih volitev vrag iz pekla, da bode Valentina pobasal prvega, ker ima gotovo že največ zaslug. Zavedni Železnikarji se pa vruga in pekla boje prav toliko kakor fajmoštra. Le še naprej, naj se moč repenci na prižnici, nam je prav in njegovi jezi se bodemo le posmehovali, ker nas on sploh ujeziti ne more. Če bode prižnico podrl, mu bodemo pa novo napravili in še okovali jo bodemo lahko, da bode bolj brez skrbi skakal.

Slovensko bralno društvo, ki je sedaj v rokah samih naprednjakov, sijajno napreduje in to župnika Marčiča silno jezi, nas pa veseli. Valentina in druge klerikalce zelo skrbi, da bi Železnikarji ne zvedeli, kako se je delalo minula tri 3 leta z občinskimi denarjem in koliko se ga je po nepotrebnem porabilo. Ljudstvo mora še pred volitvami vse zvedeti, ker zato bodemo poskrbeli naprednjaki.

V železniško Marijino družbo je vstopilo zopet nekaj devic. Ena bolj starejših, »Martinkova Mica«, pa mora vedno poditi snubače, ker se nikakor noče ločiti iz deviškega stanu. Najbolj priden in ljubezniv vdovec je pa Blažek na Racovniku in dobro bi bilo, da bi mu g. Valentin prestrelil kako boljso polovico in če g. Valentin za nobeno ne vedo, pa svetujem Štimovcovo Micko, ker le ta bi bila najbolj primerna za njega.

»Domoljubov« dopisovalec naj nikar ne zameri, da je ta teden le malo v »Gorenjcu«, ker vedno nimamo časa premišljevali in pisariti, saj gre vsak rad včasih na razvedrilo in še g. Valentin pa Strajnar sta šla pred štirinajstimi dnevi v Bohinj na potico. Tisti teden pa je praznoval tudi »Domoljub«, ker ni prinesel nobenega dopisa iz naše lepe doline. Razvedrila je pač na gotove čase sleherni potreben. Kajne?

Radovljiške novice.

V pondeljek, 11. t. m. smo pokopali prerano umrlega posojilniškega uradnika Petra Praprotnika v najlepši moški dobi 28 let. Pogreb je bil nad vse sijajen, kar dovolj jasno priča, da je pokojnik živel vsestransko zaupanje radovljiškega prebivalstva in okolice. Ker je bil pokojnik zvest član »Sokola«, izkazal mu je le-ta tudi zadnjo čast v polni meri. Poleg domačega »Sokola« je prihitel tudi »Sokol« z Bleda in Kamnegorice. — O žalostni smrti tega nadbudnega moža se je vnela med ljubljanskima dnevnikoma cela vojska. Resnici in javnosti na ljubo izjavljamo tu, da sta to tragično usodo povzročili na eni strani hudomušnost, a na drugi strani vročerkovitost. Znano je bilo vobče, da je bil ranjki jako hudomušen in v tej svoji navadi je nahučil tudi tukajšnjega gostilničarja Iv. Kleindiensta, a ta ga je po nesreči tako udaril po nosu, da je priletel z glavo ob zid, a potem je padel na tla in tu je dobil tako poškodbo, da je umrl po preteku 14 dni. V koliko zadene tu krivda Iv.

Kleindiensta, pokaže prihodnost. Pokojniku blag spomin!

Občinska seja mestnega zastopa se je vršila dne 11. t. m. ob 6. uri zvečer. — O mestnem proračunu kakor tudi o računskem zaključku pretečenega leta poročala občinski odborniki T. Šušteršič, ki predlaga, da se dá tako županstvu, kakor tudi blagajniku absolutorij. O proračunu samem prihodnjic več. G. župan dr. Vilfan prebere na to pismo, ki ga je pisal iz odbora izstopivši odbornik J. Vurnik, ki naznanja, da izstopa vsled bolehnosti in se zahvaljuje za kolegijskosti, ki jo je užival v mestnem zastopu. Dalje poročala župan, da je deželni odbor dovolil najeti 30.000 K za kanalizacijo. — V občinsko zvezo se sprejme tri prošnje, odkloni se neka prošnja za zvišanje prispevkov. — V naborno komisijo se volita meščana Mulej in Megušar.

Burka „Moč uniforme“ se ponavlja v nedeljo, dne 17. t. m., in sicer kot ljudska predstava že ob 4. uri popoldne ob znižanih cenah, namreč sedeži 50 v, a stojišča 30 v. — Ljubitelji zdravega humorja se vabijo, da posetijo to predstavo. Nikomur ne bode žal!

Naš „Sokol“ je napravil v nedeljo svoj prvi letošnji peš-izlet, in sicer Kamnagorica - Dobrava - Podnart - Radovljica. Udeležba je bila prav povoljna in izlet zanimiv.

Grozen požar je uničil dne 15. m. m. celo vas Brdo v neposredni bližini Radovljice. V petek je nenadoma švignil rdeči petelin iz hiše posestnika Oličiča ter mahoma vžgal sosednje hiše in gospodarska poslopja, tako da je bilo v kratkem, še predno so prihiteli sosednje požarne straže in okoličani na pomoč, uničenih sedem hiš in okoli deset gospodarskih poslopij. Ker je bila večina prebivalstva Brda na polju, se ni dalo skoro nič rešiti in ogenj je grozno gospodaril. Ponesrečenci so rešili edino to, kar so imeli na sebi. Obleka, živež, hišna oprava, poljsko orodje, a tudi mnogo živine je bilo žrtev ognja. A obubožani prebivalci Brda objokujejo tudi eno človeško žrtev. Žena posestnika Ažmana, videč, kako neusmiljeno dela ogenj, je z največjo pogumnostjo hitela reševati živino; toda pri rešitvi se je sama ponesrečila. Udril se je nanjo goreč strop in le zavesti svoje hčere se ima zahvaliti, da ni ostala v ognju. Ta jo je vso gorečo potegnila iz ognja, a revica je bila tako strahovito ožgana in opečena, da je v groznih bolečinah popoldne okoli 5. ure, previdena z zadnjo popotnico, umrla. Čast junaški ženi! Na pogorišče so prihiteli požarne brambe z Bleda, Radovljice, Begunj, Ribnega, Kamnegorice, Mošenj in Kroke. Rešiti se je dalo le dve hiši in dve gospodarski poslopji. Beda je velika. Ljudje so potrebni nujne podpore. Na pomoč! Kako je nastal ogenj, se še ne ve.

Z Jesenic. Veliko komedijo so uprizorili klerikalci pretečeno nedeljo na Jesenicah v delavskem domu seveda na katoliški podlagi po § 2. „Slovenec“ je pisal, da so jih zgnali vkup do 1000. Ako je pa človek pogledal le na eno oko, jih je pa videl polovico manj, a če je vzdignil glavo malo višje, pa še toliko ne, ker so mu iz vidika ušli otroci. Seveda, če pa odštejemo še ženske in kaplane ter fajmoštre, potem se ono število precej zmanjša. Goveril je sam vodja, seveda na podlagi § 2. one stranke, ki ima vso Kranjsko v žepu. Halo! Privoščil si je najprej radovljiskega glavarja Župneka. V pokoj ga pošilja. Seveda počakal bo še, da gre najprej Bienerth, potem pride Župnek. Čudno! Javna tajnost je, da so Župneka ravno klerikalci postavili na to mesto, sedaj pa ta zahvala. Menda to plačilo, ker tako pridno razganja liberalno zalego, prepoveduje „Mladost“ ter se ogiblje narodno-naprednih gostiln in narodnonaprednih prireditvev. Da je dr. Šušteršič dalje odstavljajl ministre, klofufal njemu nepodložne tovarise poslance in sploh reševal najtežja politična vprašanja, je umevno. Da ni pozabil pohvaliti svojega vpliva na Dunaju, ni treba posebno omenjati. In župnik Skubic je mrcvaril tudi glavarja, morebiti mu prepočasni dela narečt za novo cerkev? Kaj! Gerent Čebulj hoče pa imeti kar osomerazrednico. Šolska postava na Kranjskem, kolikor je nam znano, ne pozna osomerazrednic, pač le šestrazrednice tedaj hoče gerent Čebulj sedmi in osmi razred najbrže ohraniti za se, da se bolj izobrazbi in mogoče izpodrine še Gostinčarja ali Pogačnika. Omenjamo še to, da se je dr. Šušteršič pripeljal v avtomobilu, menda ni bil še deželni, temveč Lončaričev. Je treba biti postrežljiv. Kadar pride zopet Šušteršič na Jesenice, smo prepričani, da nas takrat obišče kar z balonom. Mogoče je vse. Komedija je bila izborna. § 2 IP! O ja IP!

Iz Ljubljane. Pri 7. topničarskem polku v Ljubljani se je včeraj 15. t. m. popoldne obesil v shrambi za seno topničar Matija Fele, doma od Sv. Jurja pri Zidanem mostu. Imel je v oskrbi konje nekega stotnika in vso krmo za štabni hlev in je pri tem poneverjal oves. Ko mu je v prepiru eden tovaršev žugal, da ga naznani, šel je na hlev v shrambo in se obesil. Žalostno, ker je to v teku enega leta že četrti samomor pri polku. Pred osmimi dnevi se je ustrelil na postelji ob budnici četovodja Viktor Travnicek, rodом Slovak, baje radi kazni, ki bi jo moral nastopiti isti dan.

Reforma ljudske šole.

Zborovanje delegatov komitēja za reformo ljudskega šolstva.

Dunaj, 10. aprila 1910.

Pred dvema letoma se je na Dunaju osnoval iz zastopnikov Nemške-avstrijske učiteljske zveze, društva „Freie Schule“ in Socialno-pedagoškega društva komitēja za reformo ljudske šole. Ta komitēja si je postavil nalogo, da izvrši poizvedbo o razmerah avstrijskega ljudskega šolstva, da razkrije v znanstvenem in statističnem oziru sedanje stanje avstrijskega ljudskega šolstva in da dobi iz tega temelj za delovanje reformacije ljudskega šolstva v naprednem smislu. Komitēja za reformo ljudske šole je s pomočjo naprednih nemških učiteljskih organizacij izvršil poizvedbo najprej v nemških avstrijskih pokrajinah. Komitēja ima že 3000 izpolnjenih vprašalnih pol, katerih statistična obdelava se bliža koncu in kaže izredno zanimiv material. Komitēja pa je v spoznanju, da bi poizvedbe o razmerah ljudskega šolstva le v nemških delih Avstrije z ozirom na skupni smoter ostale samo nepopolno dele, stopil v dogovor z drugimi avstrijskimi narodnostmi. Tu so prišle v prvi vrsti v poštev nemške učiteljske organizacije, ki so za to novo gibanje pokazale veliko zanimanja in so se na povabilo komitēja tudi takoj lotile dela, kjer so si pridržale popolno avtonomijo.

V nedeljo, dne 10. aprila t. l., so se torej sešli na Dunaju zastopniki učiteljskih organizacij vseh narodov, da pod predsedstvom docentov dr. Rudolfa Goldscheida in dr. Gustava Scheua poročajo o dosedanjih uspehih akcije in se posvetujejo o nadaljnjem delu. Zborovanja so se udeležili: dr. Goldscheid in dr. Scheu (komitēja za reformo ljudske šole), Denk in Lang (Nemška-avstrijska učiteljska zveza), Euslein in Speiser (Freie Schule), dr. Goldmann, Schmiedl, prof. dr. Jerusalem, prof. Kopetzky in prof. Hartwig (Socialno-pedagoško društvo, zadnji tudi kot zastopnik Društva za šolske reforme) in tajnik komitēja jur. Klammer. Kot delegat zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji je prišel tajnik Matija Hajny (Jankovice na Moravskem), kot delegat Češke učiteljske zveze Fr. Moravec (Praga) in Jos. Smrka (Praga), kot delegat Moravske učiteljske zveze Al. Valenta (Svabence), kot delegat Poljske učiteljske zveze Stanislaw Palka (Bohinja) in Henrik Kanarek (Krakov), kot delegat Rusinske učiteljske zveze Aleksa Hajdukiewicz (Lvov), kot delegat Zveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev E. Gangl (Idrija), kot delegat Dalmatinske učiteljske zveze Mirko Kirinčić (Korčula), kot delegat „Narodne Prosvjete“ v Istri Anton Opašić (Pazin) in kot delegat Italijanske učiteljske zveze Anton Bettoli (Trst).

Dr. Gustav Scheu je poročal o dosedanjem delu komitēja. Ko so vsi delegati, ki so zastopali skupno 48.500 organiziranih naprednih učiteljev in učiteljic, poročali o stanju dela v svojih organizacijah, je dr. Karel English (Čeh) temeljito govoril o statističnem delu prevzete naloge. Dr. Goldscheid je razvil v velikih potezih sliko o začetnem gibanju in je stavil predloge za nadaljno delovanje celotne reformacije.

Zborovanje je pokazalo popolno soglasje zastopnikov zbranih organizacij. Delegati posameznih narodnosti, v katerih področjih niso poizvedbe še završene, pač pa so že v teku, so izjavili, da bodo pospešili svoje delo. Potem, ko bo ves material zbran in obdelan, se prirede za vsako narodnost po komitėjih, ki pa ne bodo sestavljeni samo iz učiteljev, temveč iz zastopnikov vseh slojev in stanov, javni shodi za ljudskošolsko reformo. Tu se bo o uspehih dela poučila najširša javnost, ki se bo izrekla v obliki predlogov, referatov in nasvetov za reformo ljudskega šolstva. Vsa ta akcija dobi naposled svoj višek v javnem državnem shodu za ljudskošolsko reformo na Dunaju, kjer se bodo pregledali uspehi vseh posameznih shodov in dobili pozitivno obliko v modernem šolskem programu, slonečem na statističnih podatkih. Da se ta šolski program uresniči, to bo skrb nadaljne agitacije in propagande. Delegati so izjavili, da ostanejo stalni referentje svojih organizacij in da se kot njih zastopniki udeležijo vseh bodočih zborovanj.

Zborovanje je bilo zaključeno v navdušenem razpoloženju in v zavesti, da se je začelo veliko in znamenito kulturno delo.

Po zborovanju komitēja za reformo ljudskega šolstva so se posvetovali vsi zastopniki posameznih učiteljskih organizacij o skupni akciji, ki jo začne vse napredno avstrijsko učiteljstvo v doseg modernih službene pragmatike za vse ljudskošolsko učiteljstvo v Avstriji.

Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji bo o tem velevažnem vprašanju razpravljala letos na svojem shodu v Krakovem. Referat je prevzel poljski tovarš Stanislaw Palka.

Znati je treba

Pekate pravilno pripravljati, pa bodo vsakomur dišale. Navodila daje kuharska knjiga, ki jo razpošilja Prva kranjska tovarna testenin v J. Bistrici vsakomur zastopnj.

Kaj se pričakuje o novi žetvi?

Po bogatem izidu leta 1906 so sledile tri žetve, ki povprečno — niso mogle pokriti porabe naše monarhije.

Ne da se tajiti, da se je zadnjih deset let znatno dvignila poraba pšenice, ne samo z ozirom na pomnožitev prebivalstva, ampak tudi radi tega, ker se je od početka našega stoletja pa nekako do leta 1906 industrija precej razširila, ki je bat prevzročila, da sedaj rabimo za pokritje konzuma in pa obdelanja polja za 58 milijonov metrskih stotov, dočim smo pa leta 1897, ki je prineslo, kakor znano, jako slabo žetev, mogli shajati z 38 milijoni met. stotov pšenice.

Po uradnih poročilih našelo se je leta 1909 v Avstriji 15.9¹² mil. met. stotov pšenice na Ogrskem 30 8 mil. met. stotov pšenice

skupaj 46.7¹² milijonov metrskih stotov pšenice, ki seveda za pokritje porabe ni zadostovala. Vseled tega se je jelo zgodaj uvaževati tujezemske pšenice, ki so vsled ugodnih zbitvinih izidov na Ruskem, v Bulgariji, Rumuniji in Srbiji izborna nadomestila naše domače blago. Zlasti v Rumuniji in na Ruskem se je našelo tako izvrstne pšenice, ki je, slabo uspelo tisko in banatsko provenienco, popolnoma nadomestila.

V celem se je od 1. julija 1910 uvedlo tuje pšenice 9 085 milijonov met. st. kar da z našim lastnim

pridelkom 46 712 „ „ „

skupaj 55.797 milijonov met. st. Do nove kampanje bode treba uvesti še kake 4 milijone met. stotov tuje pšenice, kakor bomo pač mogli početi pšenice upotrebovati.

Samo za pšenično carino prejelo se je od 1. julija 1909 pa do 2. aprila tek. leta približno K 57,235.000. — (tvrdka Vinko Majdič, valjčni mlin v Kranju, je plačala v tečči kampanji na carini približno K 1,500.000) in ta svota porabi se v pokritje skupnih izdatkov. Faktično pa trpi avstrijski kozum približno 40 milijonov kron, ostanek pa Ogrska. [Kaj primanjkuje v pokritje skupnih izdatkov, od tega mora Avstrija plačati 63-6%, Ogrska pa 36-4%. Skupni prejemki na carini bodo letos znašali kakih 85 milijonov kron, od katerih bode Avstrija gotovo 75% Ogrska pa 25%, trpela.

Po sedanjem, splošno ugodnem stanju pšeničnih setev, bode letošnja žetev za skupno porabo obilo zadostovala, kar se že tudi jasno razvidi iz uotice za aprilsko pšenico (K 13.30 za 50 kg) in oktobrsko pšenico (K 10.90 za 50 kg). Pšenica nove žetve kotira po mnogih tujezemskih borzah (Paris, Liverpool, Newyork, Chicago), vendar se vsled visoke uvozne carine pr. K 6.30 na 100 kg ne more od nikjer dobiti novega žita za jesensko dobavo, kajti mi smo za ta čas za skoro K 4 na 100 kg pod importno pariteto.

Ako se bodo pšenične setve nadalje ugodno razvijale, tedaj dobimo nove pšenice po približno K 21.— 100 kg. kar se mora z ozirom na visoko uvozno carino in pa vsled jako izčrpanih zalog, s katerimi bomo prestopili v novo kampanjo, prej imenovati ceno, nego drago. Le več dobrih in izdatnih žetev zaporedoma bi mogle na ceno pšenice uplivati, ker bi morali s preostatki na svetovni trg in bi morali naše cene prilagoditi takim, v katerim ni nič uvozne carine zapopadene.

Stanje rženih setev ni dovoljno in se že danes računa s slabše žetvijo, kar se tudi jasno kaže v terminskih noticah: pšenična notica dne 13. aprila 1910 za april K 26 52, za oktober K 21 80, — razlika K 4 72; ržena notica dne 13. aprila 1910 za april K 16 70, za oktober 16 78, — razlika K — 08; razlika sedaj K 9 82, jeseni K 5 02.

Seveda se stanje setev in pa notiranje prihodnje mesece še lahko spremeni. Cena pšenice, v kateri je vračunana jako ugodna žetev, bi se seveda premenila navzgor, cena rži, če bi bilo vreme ugodno in bi se setve boljše razvijale, pa najbrže navzdol.

Godovi prihodnjega tedna:

17. Rudolf, Gorinka; 18. Apolonij, Gradi-slava, Slaviša; 19. Ema, Kosenka, Ratislav; 20. Marcelin, Dragislav; 21. Anzelim, Ljuboslav, Dragomira; 22. Soter in Kaj, Gruba; 23. Adalbert, Radim, Vojteh, Vojslava, Vladaja.

V Kranju, dne 16. aprila 1910.

* **Državni zbor.** V četrtek, dne 14. aprila se je prvič po velikonočnih praznikih zopet sešel drž. zbor. Dnevni red, kakor ga je želela vlada, torej da se kot prva točka dnevnega reda postavi razprava o 182 milijonskem posojilu, je obveljal s klavno večino 40 glasov. Med drugim je interpeliral tudi drž. poslanec Ivan Hribar pravosodnega ministra zastra razvodbe v slučaju umora na Begunjski.

* **Študentska dežela** je sedaj, kakor javlja graška „Tagespost“, v hudih finančnih stiskah. Ustavile so se vse podpore in plačila, ki niso ravno najnujnejša. Ker manjka navzlic temu denarja, je najel deželni odbor tri milione kontokorentnega posojila, od katerih je že en milion štiristotisoč kron porabljenih. „Tgp.“ poziva vse merodajne činitelje, naj bi se zavzeli za konec obstrukcije.

* **Radi zatvoritve češkega otroškega vrta** v Poštorni je bil v Pragi protesten shod na

strelnem otoku. Shod je sklenil ostro resolucijo proti zatvoritvi češkega otroškega vrta in poziva vlado, naj varuje češke manjšine na Nižjem Avstrijskem. Sklenilo se je pozvati praška obrambna društva, naj priredijo velike skupne izlete v Pošorno, da tamošnje Čehe moralno in gospodarsko okrepe.

* **Italijanska univerza.** Za poročevalca o predlogi glede italijanske pravne fakultete je designiran poslanec dr. Steinwender.

* **Ogrski ministrski predsednik** grof Khuen-Hedervary se čuti bolnega in misli iti ali v Opatijo ali pa na Semering, da okreva.

* **V Košutovi stranki** je polom. „Die Zeit“ javlja iz Pešte, da bo po informacijah v kregu Kossuthove stranke same prišlo izmed sedanjih 164 poslancev, ki so somišljeniki Kossuthovi, komaj njih polovica v parlament.

* **V Srbiji** je sklenila vlada sezidati moderno tovarno za puške in topove.

* **Nemiri v ruski vojašnici.** Časniki poročajo iz Odese, da je došlo v neki vojašnici do velikih izgrediv nezadovoljnih rezervistov. Razbili so okna in vso opravo. Ker častniki niso mogli sami divjakov potolažiti, so poslali v drugo vojašnico po pomoč. Rezervisti pa so začeli na došle vojake streljati, vsled česar so ti odgovorili tudi z ognjem. Na obeh straneh je bilo poprej več mrtvih in ranjenih, predno se je posrečilo doseči red in mir.

* **Angleško brodovje na Sredozemskem morju.** Iz Londona poročajo: Vlada zahteva z ozirom na naraščanje avstrijske mornarice, da se angleško vojno brodovje v Gibraltarju pomnoži za 11 vojnih ladij in 4 križarke.

Novost!

V tisku je in izide začetkom drugega tedna v založbi tiskarne Iv. Pr. Lampreta v Kranju

2. snopič „Več luči“

Zbirka prav potrebnih, poučnih in aktualnih spisov za slovensko ljudstvo, pod naslovom

Kako naj sina oprostim vojaške službe in druge važnejše določbe glede vojaške dolžnosti.

Novičar.

Sušteršičev shod na Jesenicah. Vrhovni polglavar S. L. S., dr. Sušteršič, se je minulo nedeljo potrudil na Jesenice, kamor so ga vabili naprednjaki in zavedni delavci že večkrat, naj se vendar enkrat pokaže javno. Pa mislite, ljudje božji, da je prišel? Ne! Pripeljal se je z avtomobilom prečastitega deželnega odbora kranjskega, kjer dominirata mali Lampek in vitez rmenih hlač, Jarc. Vodja najmočnejše stranke na Kranjskem je imel potemtakem strah pred kakimi neljubimi demonstracijami, če se pripelje z vlakom. In res, na kolodvoru ga je čakalo par sto ljudi. Na lepakih je stalo črno na belem, da bo shod javen, a se vendar klerikalci niso upali prirediti javnega, vsakomur pristopnega shoda, temveč dični dr. Sušteršič je govoril — po § 2. — pri zaprtih vratih. Šef največje in najmočnejše stranke na Kranjskem je nastopil v senci — bajonetov. Pred nekaj leti tega ni bilo treba. Takrat je isti dr. Sušteršič oblastnejše nastopal na javnem shodu na Jesenicah. Takrat je izpraševal navzoče: Povejte mi le en javni lokal, kjer imajo na mizi „Slovenski Narod“. („Baje“ je bilo takrat, po „Slovincu“ povedano, prisotnih nad 3000 ljudi.) In v resnici takrat razen dveh, treh zasebnih hiš nisi dobil v nobeni gostilni na mizi našega prvega slovenskega dnevnika. Pa časi se izpreminjajo... Danes se čita na Jesenicah — lahko trdimo — na tisoče antiklerikalnega časopisja. Verjamemo, da je bilo navzočih na shodu par sto zapeljanih in nerazsodnih kmetičev iz daljnega Bohinja, pa z visokih Rovt, ali inteligentnih, razumnih ljudi je manjkalo na dr. Sušteršičevem shodu, da bi mu povedali v brk, kar mu gre, temu večnemu kandidatu za ministrski portfelj. Najbolj značilno pri vsemu shodu se nam je zdelo, da se je prečastni g. župnik jesenjski skobacal nad radovljiškega okrajnega glavarja, kateri je vendar od temena do peti najboljši pospeševatelj klerikalizma v radovljiškem okraju. No, g. župniku, kolikor ga poznamo, bo vsled tega zlezlo srce v hlače. Sicer pa: Sic transit gloria mundi. Nam je prav. Le naprej, uboga gmajna!

Občinski odbor mesta Kranja je v svoji redni seji dne 15. aprila t. l. po odobritvi sejnega zapisnika z dne 11. marca t. l. št. 457: 1. dovolil draginjsko doklado učitelji Mariji Rooss. 2. sprejel v občinsko zvezo c. in kr. poročnika Dušana Venica. 3. sklenil priporočati prošnjo g. Rajka Marčiča za podelitev koncesije za prodajo žganih opojnih pijač v h. št. 22 S. p. 4. Priporočati prošnjo Marije Lužar za podelitev koncesije za obrtno posredovanje služb. 5. Odklonil prošnjo g. Franca Merzlikarja iz Strahinja za prodajo navad-

nega perila ob tržnih dnevih v Kranju. 6. Sklenil na dopis deželnega odbora kranjskega z dne 31. marca 1910, št. 19.537/09, da mestna občina ne prevzame stroškov za prekopavanje proračuna, ki bi nastalo vsled naprošenih podaljšanj vodovoda, sploh nobenih drugih stroškov, razen do katerih je zavezana na podlagi deželnega zakona ter da se županstva občin Predoslje, Senčur in Voglje izjavijo, ako hočejo dotične občine te podaljšave izvesti na svoje stroške. 7. Članom v upravni odbor tuk. mestne hranilnice se izvoli g. Fran Jezeršek, posestnik v Kranju hšt. 165, na kar župan zaključil sejo.

Čajte, slovenski kmetje! Minister dr. Weißkirchner je z ozirom na strah pred Halleyjevem kometom, o katerem smo že parkrat pisali, izdal naredbo na deželnega predsednika kranjskega in dalmatinskega, s katerim se naroča, naj se s primernim poukom v šoli in s prižnico pomiri ljudstvo. V Dalmaciji imajo ponekod nepoučeni ljudje menda tak strah pred tem kometom, da prodajajo pred „koncem sveta“ vse svoje imetje in zapravljajo denar. Ni nam znano, če so tudi na Kranjskem ljudje res v strahu pred Halleyjevem kometom, kakor sodijo oblasti. Mogoče je to že, saj je na Kranjskem še dosti krajev, kjer žive ljudje v največji duševni temi, kjer ničesar ne bero in so udani takemu, od gotovih ljudi skrbno negovanemu praznovrstu, da bi se človek razjokal nad temi ljudmi. Sicer pa je čisto gotovo, da vlada vzlic vsej nemški kulturi med nemškimi kmeti v mnogih krajih ravnotako praznovrstvo, kakor pri nas. Da ne bo ostal naš narod v duševni temi, delajmo, da ga umstveno in kulturno povzdignemo, da ne bo več treba izdajati ministrstvu takih, za naš narod tako malo častnih ukazov, kakršni so ta zaradi Halleyjevega komete.

Nemška hranilnica kranjska v Ljubljani. v kateri imajo slovenski kmetje še mnogo denarja naloženega, je imela svoj občni zbor dne 12. aprila. Čistega dobička je imela ta hranilnica 274.604,52 K. Od tega je darovala samo za nemško šolstvo 60.000 K, za slovensko seveda niti knofa, za nemško gledališče 40.000 K, za slovensko nič. Ta nemška hranilnica je darovala 43.000 K samo klerikalcem in 25.000 K ljubljanskemu škofu za nove orglje v stolni cerkvi. Sedaj razumemo škofovo pismo 22. septembra 1908 in pa priporočilo v „Domoljubu“. Torej le donite, mogočne šenklaške nemške orgle! Skandal!

Cestni odbor za skladoval okraj Kranj je imel nedavno sejo pod predsedstvom svojega načelnika, g. Franca Strupija. Navzoči gospodje: France Strupi (načelnik); Henrik baron Lazarini (načelnikov namestnik); Janez Barle, Ciril Pirce in Janez Zabret, odborniki. Načelnik poroča o denarnem stanju za 1. 1909. Dohodki za deželne ceste znašajo 4928,44 K, stroški prav toliko. Dohodki za okrajne ceste: 29.980,34 K, stroški pa 29.290,57 K, torej je za 1. 1910 prebitka 689,77 K. — Račune pregledata gospoda Henrik baron Lazarini in Janez Zabret, najdeta jih v najlepšem redu, na kar se soglasno odobri. — Glede preložitve klancev na okrajni cesti v Spodnjih Tenetišah in na Mlaki in preložitve ceste med obema klancema, stavi g. Janez Zabret tale predlog: Deželni tehnik naj napravi načrt in stroškovnik za preložitve obeh klancev in dela ceste, ki leži med njima, oziroma samo za preložitve obeh klancev; zagotovi naj se v to svrhu deželna podpora. Sprejeto. — G. Mavril Mayr prosi, da se napravi pri njegovi pivovarni jarek za odvajanje deževnice. Odbor sklene, da se napravi ogled na licu mesta, h kateremu se povabijo tudi sosede in zastopnik c. kr. cestnega erarja. — Tajniku cestnega odbora se prizna za opravljanje poslov nagrada 100 K. — Za pokritje stroškov zgradbe mostu čez Kokro pri Klancu dovoli odbor na predlog g. Cirila Pirca 300 K. — Za denarno podporo prosi Šimen Sušnik na Mlaki, ki je napravil namesto navadne brvi čez ondotni potok most, katerega se pa brani izročiti javni uporabi. Prošnja se odkloni. — Na predlog g. J. Barleta sklene odbor, da se napravi 9 lahkih raztegljivih snežnih plugov za 2 do 3 pare konj; pluge dobe tele vasi: Senčur, Visoko, Smlednik, Gaštel, Cerklje, Gorenja vas, Predoslje, Predvor in Čirče. Posestniki, ki bodo hranili pluge, se primerno nagrade. — G. Janez Zabret predlaga, da se popravi okrajna cesta v vasi Predoslje. Sprejeto.

Mayrjeva električna centrala v Kranju. Leta 1901 je postavil tedanji kranjski trgovec Adolf Kreuzberger v romantični kokriški tesni „V pečen“, nedaleč od znanega železnega Kokriškega mosta pri Kranju (državna cesta Kranj-Kokra-Železna Kaplja) svoje električno centralo, ki je razpolagala pri normalnem stanju vode s 40 do 50 konjskimi silami, katere delovanje so pa znatno ovirale ali celo popolnoma onemogočevale razne nepravilne, kakor suša, pomladanske in jesenske povodnji. Leta 1909 je kupila Kreuzbergerjevo centralo gospa Marija Mayr, posestnica, gostilničarka i. t. d. v Kranju, in je sklenila, z omenjeno centralo združiti še drugo, da bi tako odpravila razne nedostatke. Gospa Marija Mayr je šla energično na delo in je sezidala jeseni 1. 1909 v bližini stare centrale na desnem bregu Kokre lično poslopje in postavila v njem Diesel-motor z nad 80 konjskimi silami. Motor, patent Diesel spada k najnovejšim iznajdbam na polju moderne strojne tehnike, zaradi česar omenjamo tukaj nekaterih njegovih prednosti. Diesel-motor je

motor stoječe konstrukcije, goni ga sirovo olje (petrolej, nafta), pripravljena gorila snov se neposredno dovaja cilindru in se v njem popolnoma sežge. Najsijajnejša prednost Diesel-motorja je gotovo neprekosljiva ekonomija v izrabi toplotne vsebine gorilne snovi. Ako ohranimo Diesel-motor v takem stanju, da je sposoben za obrat, ga lahko vsak čas, brez posebnih priprav, na najbolj preprost način in tudi popolnoma brez nevarnosti v 1 do 3 minutah spravimo v tek in obremenimo. Vsled te odlične lastnosti je Diesel-motor posebno pripraven za obrat, ki se večkrat prekine, in še bolj kot nadomestni motor pri vodnih in parnih napravah. Opravljanje Diesel-motorja je jako enostavno, ker se tiče le motorja in je potreben le en strojnik. Diesel-motor je z ozirom na konstrukcijo, vztrajnost in obratno varnost popolnoma enakovreden najboljšemu napravam s parnimi stroji. Diesel-motor je prav lahko regulirati, ker se mu dovaja pri izpremenljivi obremenitvi popolnoma avtomatično ona množica gorilne snovi, ki zadostja za proizvajanje trenutno potrebne moči. Pri Diesel-motorju se porabi minimalna množina vode; glede na velikost motorja je treba 10 do 12 litrov vode za efektivno uro konjske sile. Plini Diesel-motorja so zaradi popolnega izgorenja v cilindru brez duha, nevidni in odhajajo iz motorja brez motečega šuma — okoliščina, ki je velikega pomena za mnoge obrate iz tovarniških ali javnih ozirav. Ta motor ima 440 do 460 voltov napetosti in zdrži 2×100 amperjev obremenitve, torej lahko proizvaja 1200 žaravic po 16 sveč; montirali so ga januarja meseca t. l., tako da je mogel začeti delovati dne 1. februarja. Motor je dala tврdka za izdelovanje železnih voz v Weizu pri Gradcu, dinamo pa tврdka Schuckardt na Dunaju (filialka v Gradcu); stroški nove naprave znašajo okroglo 60.000 K. Obe združeni centrali dajeta sedaj 920 luči in gonita 6 motorjev (tiskarna Iv. Pr. Lampret 2, po enega: Matija Ažman, Franc Dolenz, Ignacij Fock (milarna) in Anton Koblar). — Kolavdacijske komisije so b. l. gospodje: Hinko Steska, c. kr. okrajni komisar: Schmidt in Krivanec, c. kr. inženirja, in Karascia, obrtni nadzornik. — Mi mogrede omenjamo, da dobi stara centrala novo, moderno turbino, vsled česar se zviša njena moč od 40 na 70 konjskih sil.

Godba zagotovljena. Dne 10. t. m. se je vršil ustanovni občni zbor društva: „Godba prostovoljne požarne brambe v Kranju“, na katerem se je sklenilo, da se zopet ustanovi za mesto Kranj prepotrebno godbo. V začasni odbor izvoljeni so naslednji gospodje: Savojec Janke, predsednik, Fuso Josip, podpredsednik, Grobath Fr. ml., tajnik, Jareb Rudolf, blagajnik in Ivan Schwarz, arhivar. Za to izdelana pravila so se sprejela enoglasno in ker se je priglasilo dovolj izvršujočih članov, je le želeli, da se isti poprimejo z vso vnemo ter redno udeležujejo godbenih vaj in nas prej ko mogoče iznenadijo s prvim nastopom. Znano so nam težkoče glede vzdrževanja godb po manjših mestih, a dobra volja premaga vse ovire, posebno ker imamo dovolj in nekaj še prav izbornih moči. O strani p. n. občinstva je zagotovljena podpora, pričakujemo pa tudi od slavne mestne občine, da izdatno prispeva k pokritju režijskih stroškov, kajti godba bo v prvi vrsti v pomoč in procvit le mestu samemu. Z odkritim veseljem beležimo ta prvi korak in izrekamo nado: zasviraj nam, prejko mogoče zopet, ustanovljena to-li zaželjena godba!

Vesten duhovnik mora biti kranjski kaplan Zaplotnik. Za zadnjič smo poročali, da ni imel časa izpovedovati in slični slučaj se je pripetil zopet minolo nedeljo. Prišlo se mu je naročiti za krst ob 4. uri. Pa se ta vneti dušni pastir odreže: Ob štirih grem k predstavi v „Ljudski dom“, če hočete krst ob treh.

Opozarjamo na današnji uvodni članek izpod peresa našega odličnega sotrudnika. Izide v treh, štirih serijah. Je vreden, da ga vsak citatelj „Gorenjca“ pazljivo prečita. Zanimiv je skozinokos.

Osebnosti. Revident g. Florjan Kozuh na Bohinjski Bistrici je imenovan nadrevidentom. — Uradniški aspirant na kolodvoru v Škofji Loki g. J. Vidic je prestavljen iz Škofje Loke v Pulj.

Lovski blagor. G. Emanuel Kovac iz Strazice je ustrelil dne 10. t. m. ob četrni na pet zjutraj v besniškem gozdu krasnega divjega petelina, ki je meril razpet okrog metra.

Buren občni zbor slovenskega planinskega društva se je vršil dne 13. t. m. v Ljubljani. Slo se je za reorganizacijo tega za Slovence vevaležnega društva, namreč v smislu, da bode sedanja, takolimenovana centrala le ljubljanska podružnica slovenskega planinskega društva, kakor se druge po deželi. Vse dosedaj obstoječe podružnice pa naj se zvežejo v Zvezo podružnic slovenskega planinskega društva, čegar eksekutiva bodi predsedstvo Zveze. Ta predlog, ki je izšel od cerkljanske podružnice na Goriškem, je našel povsod po krajih, kjer obstoje že podružnice, glasen odmev, le v Ljubljani ne. Tudi mi pozdravljamo presrečno ta predlog. Po precej hudi debati izvenljubljanskih zastopnikov podružnic slov. planinskega društva se je konečno sprejel predlog, da se v novembru skliče izreden občni zbor z dnevnim redom: Prememba pravil. Izvolil se je odsek desetorice (6 v Ljubljani, 4 izven nje) za proučitev izpremenbe pravil. Poleg šestih članov iz Ljub-

ljane so izvoljeni v ta odsek gg.: dr. Kušar iz Kranja, dr. Mišić iz Borovelj, Brelih iz Cerknega in Lesjak iz Ruš na Stajerskem. Tako je začrtana pot, po kateri bo naše prepotrebno planinsko društvo moglo še uspešneje delovati, kakor doslej.

Cestne razmere v kamniškem okraju. Vsled mehke zime so ceste splošno mnogo trpele. Tudi v kamniškem okraju so ceste po večini v slabem stanu. Znano je, kako slaba je cesta po Tuhinjski dolini: vse je razorano kot po njivi. Iz Kamnika proti Mostam ni mnogo boljše. Od Mengša proti Mostam pa imajo tako cesto, da se kmalu ne bo poznalo, ali je deželna cesta ali navadna občinska pot. Po sredi sta dve kolesnici, po katerih se da še za silo peljati, namreč zdravemu človeku, ako mu »rukanje« ne škoduje. Ako pa se je treba ogniti, takrat se mora prijeti za voz, sicer bi odletel z voza na cesto. Modri cestarji so namreč od kolesnic čez cesto skopali čedne jarke, po katerih postakuje voz, kakor bi se peljal po njivi čez kraje. Namesto da bi naredili zgrobljene ceste, so cestarji odkopali ob straneh ceste narasčene robove blata in trave, kar so prej vedno že v jeseni storili ter naredili tako posevno lego, da se je cesta spomladaj kmalu odtekla ter ostala lepa skozi vse leto. Sedaj pa kar jarke izkoplijejo iz žlebasto ceste, da nekoliko voda odteče, večina vode se pa podi pod kolesi toliko časa, da se posuši od sape ali solca. Cestarji sedaj pač tako delajo, da je hitreje narejeno, če je cesta za vožnjo neprimerna, jih ne briga. Pač pa bi imelo to brigati cestni odbor, v prvi vrsti njegovega načelnika. Kakor pa se vidi, se gospod načelnik prav malo briga, pač pa ima veselja nad tem, če cestarji zanj poskrbijo na drug način. Zato bližnji kmetje vedno cestarjem očitajo, da doma služijo plačo. Kakor se vidi, je gospod načelnik zadovoljen s cestarji, gotovo pa davkoplačevalci niso s cestami.

Občni zbor vdovskega društva slovenskega učiteljstva na Kranjskem se je vršil dne 29. marca t. l. in sicer ob 10. uri dopoldne v »Narodnem domu« v Ljubljani ob nenavadni udeležbi članov. O občem zboru samem tole: Dohodkov je imelo društvo v pretečenem letu: 4310 K 85 h, a stroškov 7912 K 6 h, primanjkljaj 3601 K 21 h, ki se je pokrila iz blagajniških preostankov. Vse premoženje društva znaša okrog 130.000 K. — Da se pokrije primanjkljaj, se zviša letnina od 12 K na 20 in sicer toliko let, da se pokrije primanjkljaj. Z originalnim predlogom je prišel na dan na lanskem zboru propadli blagajnik Cepuder iz Ljubljane. Mož je predlagal, da naj glavni funkcionarji, v prvi vrsti blagajnik, opravljajo svoje delo brezplačno. Ako se pomisli, da je vsakoletni denarni promet do 40.000 K in da znaša vsa rožija 450 K, potem je lahko trditi, da je bil ta predlog naravnost otročji, posebno še, ako se ve, da je bil ravno predlagatelj, ko je opravljal pri društvu še blagajniški posel — tisti možakar, ki je pri vsaki odborovi seji zdihoval in tarnal, da naj se mu poviša plača, ker ima vsak dan več dela. Odbor je bil voljen skoro soglasno, kajti izmed oddanih 45 glasov je bilo oddanih 41 glasov za napredno učiteljstvo — štirje listki so bili prazni. Iz tega dejstva se da posneti, da se je tudi zmernejšim »Slomškarjem« pričelo daniti, čemu so hoteli dobiti klerikalci na lanskem občnem zboru društvo v svojo pest.

V spomin pesnika-rojaka Antona Modveda priredi narodna čitalnica v Kamniku v nedeljo, 17. t. m. v dvorani društvenega doma slavnostni večer. Na sporedu je petje, slavnostni govor (gogori g. Fr. S. Finžgar), petje, deklamacija in Anton Modvedova igra: Cesar Friderik III. na malem gradu in živa slika: Slava pesniku! Začetek točno ob sedmih zvečer.

Seja c. kr. okraj. šol. sveta v Radovljici se je vršila dne 11. aprila t. l. Navzoči vsi udje. Predsednik naznani vse rešitve, ki so se rešile predsedniškim potom od zadnje seje. Priporočilno se odstopi prošnja prebivalcev sv. Lucija nad Begunjami c. kr. dež. šol. svetu, da ustanovi tam enorazrednico. C. kr. okraj. šol. svet se izreče, uvaževaje nasvete deželnega odbora in c. kr. dež. šol. sveta, soglasno, da naj se ustanovi na Jesenicah šestrazrednica s potrebnimi vspešnimi učitelji. Za Bled se priporoča vspešnica h tretjemu razredu. Pripoznajo se petletne učiteljice: Damjanovič in Prevc, Koroška Bela; Wurner, Bled ter učitelj: Sedlak, Jesenice, Šemrl, Lesce, in Vrezec, Ribno. Odbor se več proračunov kakor tudi več nadzorniških poročil, a učiteljici Ani Božičevi, Kamnagorica se izreče pismena pohvala za vspešno poučevanje. Imenuje se krajni šol. ogleda v Kamnigoricah, župnik Azman. Slednjič se povoljno reši neka prošnja za podporo. — a.

Kaj pa to? Družba sv. Cirila in Metoda je razpečala lani od 1. januarja do 31. marca 210.700 narodnih kolekov, letos pa v isti dobi samo 114.000, torej 96.800 manj. Kaj pa to?

Orkester »Sloga«, ki je položil v Kranju prvi kamen za Ciril Metodov obrambni sklad, je tudi to pot pokazal svojo požrtvovalnost s tem, da je pristopil kot doležnik stavbeni zadrugi »Narodni dom«. Ta naš vrli orkester naj služi vsem drugim društvom in meščanstvu v zgled!

Knjižnica Prosvete v Ratečah pod vodstvom marljivega naduč. Zupantiča jako dobro vspeva. Ljudstvo pridno čita in rado sega po knjigah.

Nočni vlaki in nedeljski turistovski se z 1. majema kakor čujemo zopet vpeljejo na progi Jesenice-Trbiž, kar je pripisovati krepki pazljivosti in trudu dolinskih županov in skupnemu delu naših poslancev.

Kranjskogorska podružnica C. M. družbe je imela v nedeljo svoj občni zbor, katerega se je udeležilo več vrlih sodelavcev kranjskogorske podružnice iz Rateč pod vodstvom nadučitelja Zupantiča in župana Jelena in katerega so posetili tudi zastopniki sesednje mojstranske in jeseniške podružnice. Na občnem zboru se je volil nov odbor in sklenilo, da podružnica pristopi k obrambnemu skladu z enim kamnom. — Veselica, ki se je nato vršila, je bila jako zabavna vsled lepih pevskih točk kranjskogorskega moškega zbora. Posebno pozornost je zbudil komični trospev »Triperesna deteljica« (Oljsak, Rus, Stegnar) in tudi nastop dveh ljudskih cigank (gdč. Črnilec in Robič). Pri prodaji sreč sta posebno marljivo sodelovali gdč. Pečar in Klostutar. Veselica je imela zbirko Ratečanov in Kranjskogorcev tudi lep gmeten vspeh. V složnem narodnem delu naprej do zmage!

Kranjska gora in nameravane nove železnice. Občinski svet v Kranjski gori je že pred časom sklenil na predlog prvega občinskega svetovca Al. Petermana, naj se pozivlje pristojne oblasti in tozadevne interese, da naj se gradi nameravana železnica Sveta Lucija-Bovec mesto do Trbiža-Belapeč skozi Trento-Pisnico na Kranjskogoro. Kakor se nam je poročalo, je to zadevno pred kratkim posredoval pri deželnem glavarju Fr. pl. Šukljeju kot predsedniku kranjskega deželnega železniškega sveta, občinski odbornik Kranjske gore g. Peterman. G. deželni glavar pl. Šuklje je obljubil, da se bo o tej zadevi natančno informiral ter potem ukrenil potrebno v prid naše Kranjske gore, ki je kot ena najsikrajnejših točk na Kranjski proti Koroški zelo ogrožena od nemškega kapitalističnega navala. Želimo Kranjskogorčanom veliko uspeha in pozivljamo gospode, ki imajo opraviti z načrti novih železnic na Kranjskem, naj se ozirajo na njihove želje in naj pri korakih, ki jih bodo tozadevno naredili, povdarjajo, da je ta zveza tudi z vojskega strateškega stališča mnogo bolj pravna.

Obrambnemu skladu družbe sv. Cirila in Metoda je doslej vpisanih 675 kamenov.

Nesreča. Andreju Jeklarju po domače Klemenju iz Koprivnika v Bohinju je dne 2. aprila poginila triletna, lepa kobilica. Uboga žival ni mogla striti. Škode je gotovo do tisoč kron. Ko je žival poginjala, vspela se je po koncu, padla nazaj in pri tem zlomila gospodarju nogo. Res velika nesreča za družico!

Zadnja številka »Korošca« ima jako stvaren, a zanimiv uvodni članek o konzumu v Borovljah. Dolžnost vsakega rodoljubnega in naprednega Slovence je, da se naroči na resnično edino narodni list na Koroškem, na »Korošca«. Imovitejše hiše na Gorenjskem bi morale najbližji in potrebni list koroških Slovencev vse bolj podpirati, kakor doslej. Narodni Gorenjci, naprej!

Žalosten nasledek predpustne veselice. V Rozmanovi gostilni na Koroški Beli se je 16. januarja t. l. vršila predpustna veselica, kamor je prišel tudi delavec Janez Rebernik. Ker je ta vsled preobile zavžite pijače nekaj sitnarij, so ga navzoči fantje iztirali v vežo in ga nekoliko obrecali. Končno je pa le na prigovor pametnejših odšel proti domu v Javornik. Kar opazi, da nekdo teče za njim, bil je fant Alojzij Tušar, videl je tudi, da je ta dvignil roko, da bi ga z neko rečjo udaril. V istem hipu je pa Rebernik s tako silo zamahnil z odprtim nožem nazaj, da je ostrina predrla desno senco in ranila možgane, vsled česar je Tušar po preteku 18 dni vsled gnojenja možganov umrl. Sodišče ga je zaradi prekorachenja silobrana obsodilo na šest tednov ostrega zapora.

Halleyev komet (Halley — izgovarjaj Helle) se ob jasnih jutrih že opazuje. Tuintam so ga te dni že videli. S prostim očesom se vidi na vzhodu kot velika zvezda, če se gleda s povečalnim steklom, se opazi od njega izhajajoča svetla proga. Dozdevno se oddaljuje od solca. Videti bo le kratak čas na vzhodnem nebu pred vzhodom solca in sicer tem bolje in dalje, čim bolj se bližamo maju, ko doseže največjo dozdevno daljavo od solca. Ob jasnem obzorju, če mi sopara v zraku, se vidi komet na vzhodu: Dne 16. aprila ob 3. uri 38 min. zj.; dne 20. aprila ob 3. uri 19 min. zj.; dne 24. aprila ob 3. uri 2 min. zj.; dne 28. aprila ob 2. uri 46 min. zj.; dne 2. maja ob 2. uri 33 min. zj.; dne 6. maja ob 2. uri 25 min. zj.; dne 10. maja ob 2. uri 23 min. zj. Za opazovanje s prostim očesom je najugodnejša doba od 1. do 10. maja. Komet se kaže ves čas skoraj točno na vzhodu. Najbolje se seveda opazuje s kakšnega višjega mesta, kjer je prosto obzorje. Če se hoče na vsak način gledati z daljnogledom, je najbolje vzeti steklo, kakršno se rabi v gledališču, ali pa sploh majhen daljnogled. O velikosti in svetlosti se sedaj še ne more reči nič povsem natančnega. Po novejših računih se bo začel rep kazati šele po 20. aprilu; med 20. in 30. aprilom bo naraščal od velikosti tretjega do velikosti drugega razreda (da bo približno tako svetel kakor zvezde velikega medveda), začetkom maja doseže in prekorači velikost prvega razreda; največjo svetlebo doseže šele po 18. maju na ve-

černem nebu. Od 10. maja se komet zopet hitro približuje solcu. Dne 19. maja od 3. uri 22 min. do 4. uri 22 min. zjutraj prebíti mimo solca in že drugi dan se pojavi zopet ne večernem nebu v svetlobi.

Četverčke je povila v Vedrijanu v goriskih Brdih 26-letna Karolina Marinič, in sicer 3 detke in 1 deklico; 2 dečka sta takoj umrla, deklica in 1 deček pa živi. Tamošnji duhovnik pa baje sedaj faranom razlaga, da je to — kazen božja, ker se v dotični hiši preveč preklinja. Da so še med duhovniki taki — oprežite! — osli, bi kljub vsej duhovniški omejenosti težko verjeli.

Vstaja v Albaniji. Carigrad, 11. aprila. Vojske čete se zbirajo ob grobu sultana Murata. Vstasi so samo 2 uri oddaljeni.

Carigrad, 11. aprila. Listi pišejo, da namerava vlada odposlati cel armadni kor proti vetašem.

Carigrad, 10. aprila. Pristinski poslanci so dobili poročilo iz vasi Podiva, v katerem izjavlja prebivalstvo, da je doslej plačalo vse od vlade predpisane davke, prosi pa, da se opuste vsi novi davki, ki so za siromašno ljudstvo neznojni. Zato so se zbrali pri Vranidolu. Poveljnik čet je bil naprošen, naj potolaži z dobrimi sveti ljudstvo, ki bi se bilo tedaj mirno razšlo. Namesto tega je pa takoj dal naskočiti vasi, artillerija je povzročila silen požar in krvoprelitje.

Skoplje, 11. aprila. Poveljnik turških čet Ševk i Torgat paša je ubit. Imel je z vodjama Arnavtov sestanek na Kosovu. Ko je odbil njihove zahteve in napovedal najstrožje korake, je nenadoma počil strel in paša se je zgrudil.

Carigrad, 14. aprila. Komisovski vali javlja, da ustaši stavi pogoje, da ustavi boj.

Helena Praprotnik roj. Markelj, javlja v svojem in v imenu svojih hčerk Helene in Berte vsem sorodnikom, prijateljem in znancom prežalostno vest, da je njen preljubi soprog, oziroma oče, sin, brat i. t. d., gospod

Peter Praprotnik

posojilniški knjigovodja

dne 9. aprila 1910 ob pol 8. uri zvečer po kratki in mučni bolezni, previden s svetotajstvi za umirajoče, v Gospodu zaspal. 105

Zemeljski ostanki predragega pokojnika se prenese dne 11. aprila ob pol 2. uri popoldne iz Predtrga na tukajšnje pokopališče in se tam polože k večnemu počitku.

Sv. maše-zadušnice se bodo sluzile v domači župni cerkvi.

V Radovljici, dne 10. aprila.

Nihče več ne godrnja
Čez slabosti in težave
Ako

spozna,
Ki drži želodce zdrave!

Najboljše krepčilo želodca

potrebno v vsaki skrbni hiši!

Ljudska kakovost liter K 2-40.
Kabinetna kakovost „ „ 4-80.
Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Ponaredbe kaznjive.

Listnica uredništva.

T. L.: Prosimo, le pošljite!

Naprednjaki! Podpirajmo in širimo svoje časopise tako, kakor to delajo klerikalci. Napreduje le tista stranka, ki ima dober in zelo razširjen tisk. Zatorej berite in naročajte „Gorenjca“!

Potrtega srca naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je Vsemogočni poklical našo ljubljeno soprogo, oziroma mater, hčer, sestro in teto, gospo

Marijo Engelman
roj. Gorjanc
 posestnico

po dolgi, mučni bolezn. predvideno s svetimi zakramenti za umirajoče, danes zjutraj ob pol 9. uri v boljše življenje.

Pogreb predrage rajne bode v sredo, dne 13. aprila 1910 ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti na tukajšnje pokopališče.

Sv. maše-zadušnice se bodo brale v tukajšnji župni cerkvi.

V Kranju, dne 11. aprila 1910.

Žalujoči ostali.

Zagrebski Franck

kot tovarniško znamko

priporočujemo kot priznano **najboljši** pridatek za kavo!

št. zagon V 1655, I: 10 P

Štev. 176/10
 10

Prostovoljna sodna dražba nepremičnin.

Pri c. kr. okrajnem sodišču v Trzinu, so po prošnji lastnika Ivana Smrekarja, kateheta v Ljubljani na prodaj po

javni dražbi

zemljišča vl. št. 4, k. o. Žiganjvas, razun travnika parcela št. 12, vl. št. 9, k. o. Žiganjvas in vl. št. 187, k. o. Vojvodnaborit, obstoječih osobito iz 4 travnikov in 22 gozdnih parcel za katero se je ustanovila izklicna cena v znesku 11.650 kron.

Dražba se bo vršila

dne 27. aprila 1910

pri tem sodišču.

Ponudbe pod 2/3, izklicne cene se ne sprejmejo.

Na posestvu zavarovanim upnikom ostanejo njihove zastavne pravice brez ozira na prodajno ceno.

Dražbeno izkupilo je položiti pri sodišču.

Dražbene pogoje je mogoče vpogledati pri sodišču v Trzinu med uradnimi urami.

C. kr. okr. sodišče v Trzinu,

dne 8. aprila 1910.

104

Hranilne vloge

se ohrestujejo po 5 odstotkov. Izdaja hranilnih znamk.

Avstr. hranilna, kreditna in stavbena družba

reg. zadruga z om. poročtvom.

Centrala Dunaj, 6. Theobaldgasse 4. — Uradna kontrola.

Domače hranilnice

se dobe zastonj. 103 52— 1

Prvi kranjski pogrebni zavod

Telefon 97

Ustanovljeno l. 1868

FR. DOBERLET

v Ljubljani

Sodna ulica št. 1

prevzema napravljajanja na mrtvaški oder in pogrebe po enajstih stopinjskih razvrstitvah, pričeni z najcenejšimi tarifnimi postavki, tako da se more ustredi najrazličnejšim razmeram in zahtevam. Prevaža mrljice v zunanje kraje ter oskrbuje vse tozadevne stvari po najnižjih tarifnih postavkih. Edina zaloga za Kranjsko prve c. kr. priv. dunajske tvornice kovinskih rakev. — Največja zaloga imitiranih kovinskolesenih in preprostih lesenih rakev po čudovito nizkih cenah; cvetlični venci s trakovi in brez trakov, mrtvaške obleke i. t. d. — Glavno zastonstvo za Kranjsko mestne cesarja Franca

Jož fa jubilejske zavarovalnice za življenje in rento na Dunaju, doslej edini

zavarovalni oddelek za pogrebe

proti mesečnemu plačevanju premij. S to napravo se nudi vsakomur prilika, da si preskrbi brez nadaljne obremenitve svojcev brezplačen pogreb. Če se s tem zagotovi tudi le preprost pogreb, tako se je vendar najposlednjokrat izrazil čut ljubezni in pietete. Oprosti se s tem še za življenja težke skrbi na vsakomur možen način. Pristop se izvrši lahko po enajstih kategorijah, katerih vsaka posamezna tako natančno določa vse pogrebe se tiče stvari, da se ni treba v primeru smrti nič več dogovarjati s pogrebnim zavodom. in zadošča poslati pisarni navadno naznanilo, ki potem takoj odredi vse potrebno za dogovorjeni pogreb.

101 8—1

Zavarovalni pogoji so kratko nastopni: a) Pristopijo lahko vse osebe, ki so zdrave in niso prekoračile petdesetega leta svoje starosti. (Osebe nad 50 let se morejo sprejemati, če se puste zdravniško preiskati in če plačajo starostno razliko.) b) Vsakdo, ki pristopi, mora plačevati po kategoriji, ki si ji je izbral, mesečni prispevek; najmanjše mesečno vplačilo znaša 40 vinarjev za 11. kategorijo in se zvišuje za ostale kategorije na 70 vinarjev, kron 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 do 9. Vplačila se neodvleena od starosti. c) Če nastopi smrt po poteku prvih 12 mesecev, tedaj je podjetje zavezano, da priredi popolen in ves pogreb po kategoriji, ki se je izbrala in določila, ne da bi se razen zapadlih rokov še kaj doplačalo. d) Če nastopi smrt pred potekom prvih šestih mesecev po pristopu, tedaj se povrnejo vplačani obroki in nima podjetje nobene obveznosti prirediti pogreb. e) Če nastopi smrt tekom drugih šest mesecev po pristopu, tedaj je podjetje zavezano, da priredi pogreb po poprej določen nižji kategoriji. f) Po plačilu 180 mesečnih obrokov ni stranka več zavezana nadalje plačevati, tako da je izključeno vsako preplačilo pogreba.

Pojasnila daje glavno zastopstvo, pisarna Sodna ulica šte. 1,

kjer so tudi prospekti na razpolago. — V priročnost p. n. občinstva se bodo razen zgoraj imenovane pisarne v vseh šestih okrajih Ljubljane osnovala podružnice, kjer se bodo sprejemala priglasila zavarovanj in napovedi pogreb. stojišče podružnic se bo v kratkem naznanilo.

šivalni stroji

za vse le mogoče šivalne namene.

Dobe se v vseh naših prodajalnah.

SINGER Co., akcijska družba
šivalnih strojev. 85 42-5

Podružnice povsod. Podružnice povsod.
Kranj št. 53, nasproti c. kr. pošte.

KINEMATOGRAF!

V dvorani hotela
'Nova Pošta' v Kranju.

V soboto in sredo nov spored.

Spored od 16. do 19. aprila:

V pokrajini Georgija.

Nostalgia.

Živo pokopan.

Presenečenja ljubezni.

Spored od 20. do 22. aprila t. l.:

Benetke v snegu zadnje zimo.

Očetovo maščevanje.

Smrt vojvoda d' Enghien.

Zidarji popravljajo hišo.

K obilni udeležbi vabi najuljudnejše

ravnateljstvo.

5500

notarsko over. izpričeval zdravnikov in
privatnikov dokazuje, da odstranjujejo

Kaiserjeve 58 24-7

prsne karamele
s tremi jelkami

kašelj

hripavost, zaslišenost, katar,
krčeviti in hripavi kašelj najbolje.

Zavoj 20 in 40 vin. :: Doza 60 vin.

Dobi se v lekarni v Trzinu.

Velikanska zaloga slamnikov

vsake vrste po tovarniški ceni
prodaja 43 18-12

Anton Adamič
KRANJ :: Glavni trg.

Mastin

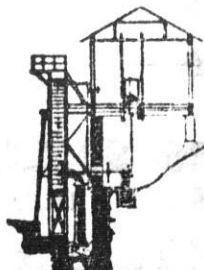
doktorja pl. Trnkóczyja krmilno varstveno sred-
stvo se dobiva pristno pri trgovcih le pod
imenom **Mastin**. Previdni kmetovalec ga pri-
meša krmi vsaki domači živali. Najvišje medalje
na razstavah in tisoči zahvalnih pisem pričajo
o velikih uspehih, ki se dosežejo z **Mastinom**.

Tovarniška zaloga: 89 12-

Lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

G. Tönnies

v Ljubljani 52-50 89

tovarna za stroje, železo in
kovinolitarna priporoča kot
posebnost **žage in vse**
stroje za obdelovanje lesa.
Francis-turbine osobito za
žagine naprave zvezane ne-
posredno z vrtilom. Motorje
za bencin in surovo olje,
najcenejša gonilna sila.

V Velesovem na Gorenjskem

pol g romarske cerkve

se odda v najem, eventualno tudi prodaja

hišno poslopje

s hlevom, šupo in vrto.

Poizve se pri Avg. Štamcarju,
uradniku banke „Slavije“ v Ljubljani. 10-2

Nikoli več!

ne menjam z mojim milom, odkar imam v
rabi Bergmannove „Steckenpferd“-li-
lijino mlečno milo (Znamka „Steckenpferd“)
od tvrdke Bergmann in Ko., Tešin ob L., ker
je edino to milo najbolj učinkovito vseh medi-
cinalnih mil proti solčnim pegam, kakor tudi
v doseg lepega, mehkega in nežnega tainta.
Komad po 80 vin. se dobi po vseh lekarnah,
drogerijah in trgovinah s parfimerijami i. t. d.

55 40-10

Keil-ov lak

najboljši lak za tla iz mehkega lesa

Keil-ova bela prevlaka (glazura) za
umivalne mize 90 v.

Keil-ova pasta za čevlje po 30 v.
88 6-5

ima vedno v zalogi tvrdka

Franc Dolenz v Kranju.

Črnomelj: Anton Zurec.
Idrija: Valentin Lapajne.
Kamnik: Ed. Hajek.
Kočevje: Franc Ley.

Ljubljana: Leskovic &
Meden.

Novo mesto: I. Picek.

Postojna: Anton Ditrich.
Radovljica: O. Homann.
Škofja Loka: M. Zigon.
Zagorje: Rih. E. Mihelčič.

Modni
salon ::

Ivana Schiller

Ljubljana

Su. Petra c. 31

priporoča lepo izbero
damskih, dekliških in

otročjih klobukov. Popravila točno in ceno. Žalni klobuki
vedno v zalogi.

81 11-5

Matija Ažman mizar : Kranj 123

nasproti klobučarja Ovčjaka

naznanja slavnemu občinstvu, da je prevzel obrt
Mihaela Pantarja v Kranju

za izdelovanje mrtvaških krst

ker je bila hiša onega prodana.

92 4-4

Krste se dobe vsakovrstne in po najnižjih cenah.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Delniška glavica K 3.000.000 K.

Stritarjeva ulica št. 2

Rezervni fond K 400.000.

Podružnice v Splitu, Celovcu, Trstu in Sarajevu.

Priporoča promese na 4% one Tiske srečke po 8 kron, zrebanje dne 1. aprila t. l., glavni dobiček 180.000 K.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih 4 1/2% o. 73 52-6

Slovenci, ne zabljte družbe
SV. CIRILA IN METODA!

Samo
MINLOS^{ov} PRALNI PRAŠEK

KAKOR EN MOŽ SE GA DRŽE MILIONI.

je oni, o katerem pravi znani in odlični kemik milne
industrije, gospod dr. K. DEITE v Berlinu, da ima
veliko pralno moč,

večjo nego milo ali milo in soda
ne da bi kvaril perilo. 32 14-12

Minlos^{ov} pralni prašek je torej najboljši

kar se more rabiti za pranje perila, varuje v naj-
večji meri perilo, je poceni in daje
bliščečo beloto ter je popolnoma brez duha.

Zavitek 1/2 kg stane samo 30 vin.

Dobiva se v trgovinah z drogerijami, kolonijalnim
blagom in milom.

Na debelo!

L. Minlos, Dunaj, I. Mülkerbastel 3.

Zlate svetinje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Najboljše kosmetično
zobočistilno
sredstvo

Seydlin

Izdelovatelj
O. Seydl

Ljubljana, Spital.-Stritar, ul. 7

Šivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga 49 52-11

Iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta 17

priporoča svoje najbolj priznane

šiv. stroje in kolesa

Ceniki na zahtevanje zastoj

Glinaste peči 138 52-44

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi
kipe, vaze in druge glinaste izdelke v
vseh barvah, trpežne in cene priporoča

Avgust Dreise

prva in največja tovarna peči in
glinastih izdelkov v Ljubljani.

Električna gonilna sila.

Tovarna oljnatih barv, laka in firneža

Brata Eberl 212

črkoslikarja, lakirarja, stavbena
in pohištvena pleskarja

Ljubljana Miklošičeve ulice 6,
nasproti hot. 'Union'

Ustanovljeno 1842. Telefon 164.

52-32

Josip Pogačnik v Radovljici

krojaški mojster

Odlikovan 1909 na razstavah v Londonu in v
Parizu sprvim darilom: častno diplomu, veličim
zlatim častnim križcem in veliko zlato kolajno.

priporoča cenjenemu občinstvu

svojo delavnico v izdelovanje vseh vrst
oblek za gospode, uradniških uniform,
salonskih, turistovskih in loyskih oblek
ter ogrinjal.

Vedno bogata zaloga angleškega, francoskega
in brnskega suknja. — Naročila se izvršujejo
po najnovejšem kroju točno in ceno ter se
sprejemajo popravila.

Specijalist v izdelovanju frakov in salonskih sukenj.

Zajamčena je vestna izvršitev naročenega dela na-
tančno po meri in izbranim kroju ter po želji na-
ročnika. — Kdor si želi nabaviti elegantne, fine,
obenem trpežne in vsem zahtevam ustrezajoče obleke,
naroči si jih naj pri tej tvrdki in postal bo stalen
naročnik. 82 52-6

Vina

štajerska, dolenska,
goriška, vipavska,
istrijska, dalmatin-
ska, jamčeno pristna

ponuja po skrajno nizkih cenah

zadruga

282 52-20

Agro-Merkur

r. z. z o. z. v Ljubljani.

209 52-34

Največja trgovina na Gorenjskem.

Rudolf Rus

urar v Kranju

Ravnokar je izšel velik cenik z
najlepšimi novostmi, katerega na
željo pošiljam vsakomur brezplačno

Ustanovljeno leta 1885.

Martinova cesta 20

Postajališče električne cestne

R. Lang

Martinova cesta 20

železnice pri šentpeterski cerkvi. 126-38

LJUBLJANA :: Zalagatelj društva c. kr. avstr. drž. uradnikov.

Bogata zaloga po-
hištva vsake vrste
v vseh cenah. Ogle-
dala, slike v vseh
velikostih.

Popolna oprava za
vilo. Specijaliteta:
Gostilniški stoli.

Pohištvo iz železa,
otročke postelje in
vozički po vsaki
ceni.

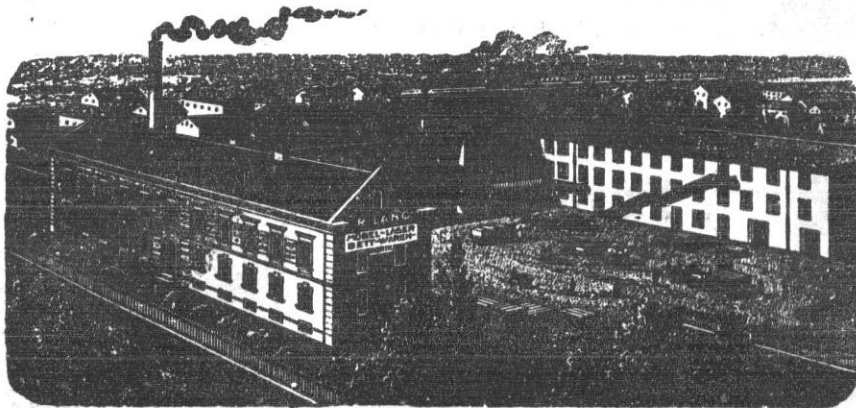
Modrool iz žilna-
tega omrežja, afri-
čanske trave ali
žimo, prve vrste
vedno v zalogi.

Za spalno sobo od
180 gld. naprej.
Divan z okraski.

Oprave za jedilno
sobo, salona, pred-
sobe, cele garniture.

Za sobo: postelja,
nočna omarica, o-
mivalna miza, obe-
žalnik, miza, sten-
sko ogledalo.

Specijaliteta v ne-
vastnih balah. Ve-
liki prostori, pri-
tilno in v i. nad-
stropju.
Čudovito poceni za
hotela, vile in za
letovišča 62 gld.

Kamnoseški izdelki iz marmorja za cerkvene in pohištvne oprave, spominki iz marmorja, granta ali sijenita, apno živo in ugašeno se dobi pri

Alojziju Vodniku Ljubljana
Kolodvorska
kamenarskem mojstru = ulica =

Konc. zobarski atelje

ni več v Kranju

od sedaj nadalje samo v

Ljubljani Stritarjeva
ulica 7.

Konc. zobotehnični atelje

O. Seydl

Pozor!
Izšla je knjižica „Cerkovne pristojbine ali štolnina“ z dodatkom „Kako se določa kongrua?“ Cena 30 vln.; po pošti 40 vln. Dobi se v fiskalni lo. Pr. Lampreta v Kranju.

JOS. WEIBL

J. Spreitzerjev naslednik
LJUBLJANA,

Slomškova ulica št. 4.

Stavbeno-umetno in konstrukcijsko ključavničarstvo.

Žično omrežje na stroj, ograje na mirodvoru, obmejno omrežje, večna vrata, balkoni, verande, stolpne krite, štedilnike i. t. d.

Specijaliteta:

83 52 5

valjični zastori (Rollbalken).

Loterijska srečka dne 10. aprila t. l.
Trst 89 28 70 74 68

Avstrijska špecialiteta

I. vrste so svetovnoznani 87 12-5

Maršnerjevi čumeči limonadni bonboni
(z okusom malin, citrone, jagod, češnje in dišeče perle)
v svrhu priprave izvrstne brezalkoholne pijače.

Edino pristni
s to varstveno
i znamko.

Edino pristni
s to varstveno
i znamko.

Dobe se povsod, kjer so nalepljeni lepaki s to znamko. Tudi vsak bonbon ima to znamko. Letna poraba več nego 60 milijonov komadov. Lu-sin, parfimska dihanje. Klatron, najfinejša delikatesa sveta. Bouchées à la Reine. Peppermint-Losen-družba. Vseh vrst mleka in čokolad za kuhanje izvrstne kakovosti priporoča Prva češka akc. dr. orient. sladkornih in čokoladnih tovarn na Kraljevih Vinogradih prej

A. MARŠNER

Glavna zaloga na Dunaju: Josip Katz, VI., Theobaldgasse 4.

Prva tovarna

TOKAJSKEGA KONJAKA

naznanja s tem p. občinstvu, da je njen destilat za mesto Kranj, Škofjo Loko in Tržič pri gosp.

F. Dolenzu v Kranju

depozitirala, ter ima izključno samoprodajo le trdka Dolenz. Steklenice za pokušnjo so po 40 vln. in se dobijo pri g. Dolenzu.

Edini
zobozdravniški
in zobotehniški **atelje**
v Kranju dr. Eduard
Globočnik
v isti hiši, kjer je lekarna.

Umetni zobje se izgotove v enem dnevu, popravila v nekoliko urah, začasna popravila takoj. Vsa tehnična dela oskrbuje preizkušen zobotehnik, Solidno delo.

Ordinacije vsak dan, tudi ob nedeljah. 220 52-32

POSOJILNICA V RADOVLJICI

registrovana zadruga z omejenim poroštvom

s podružnico na Jesenicah

sprejema hranilne vloge od vsakega in jih obrestuje po

4 1/2 %

Rezervna zaklada
iznaša:

K 92.000

brez odbitka rentnega davka. Hranilne knjižice se sprejemajo kot gotov denar, ne da bi se pretrgalo obrestovanje.

Posojila

se dajejo na vknjižbe brez amortizacije po 5 1/2 % ali z 1 % amortizacijo, na menice pa po 6 % :: Eskomp-tirajo se tudi trgovske menice.

Denarni promet
v letu 1908:

K 5.000.000

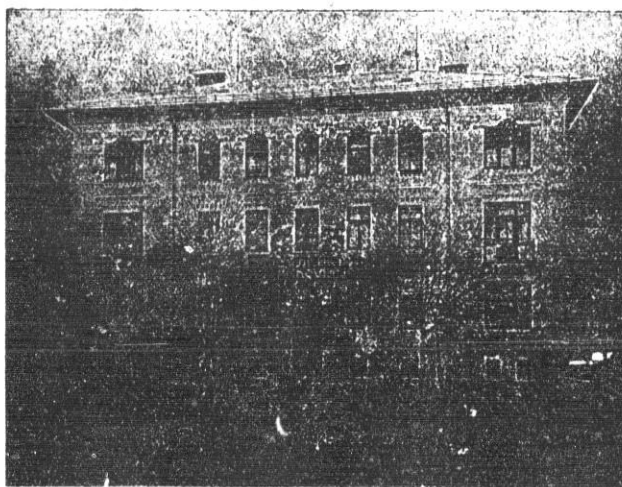
Posojilnica sprejme tudi vsak drug načrt amortizacijskega dolga.

Uraduje se v centrali in v podružnici
vsak dan
od 8.—12. ure dopoldne in od

2.—6. ure pop. izvzemši nedelje in praznike.

Poštno-hranilnični račun centrale št. 45.867.

Podružnice na Jesenicah št. 75.299.

192 52-37